

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХОДОЗНАВСТВА
Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра з китайської філології

на тему:

**ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕНЬЯНІЗМІВ У СУЧАСНИХ
КИТАЙСЬКИХ ТЕКСТАХ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ**

Студентки групи МПкит 53-18

факультету сходознавства

денної форми навчання

Освітньо-професійної програми

Галузевий переклад: китайська мова, англійська мова

за спеціальністю 035 Філологія

за спеціалізацією 035.065 Східні мови та літератури

(переклад включно), перша – китайська

Мельник Ольги Вікторівни

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Сіленко Н.В.

Допущена до захисту

« ___ » _____ 2019 року

Завідувач кафедри

(підпис) Любимова Ю.С.
(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНО-ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ "ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИЙ СТИЛЬ" В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	9
1.1. Історія розвитку функціональних стилів китайської мови	9
1.2. Дослідження офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови	17
Висновки до Розділу 1	25
РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕНЬЯНІЗМІВ У ТЕКСТАХ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....	27
2.1. Поняття "веньянь" в працях китайських та зарубіжних вчених.....	27
2.2. Вербалізація веньяню в текстах офіційно-ділового стилю.....	30
2.3. Веньянізми як повноцінний елемент в китайських текстах офіційно-ділового стилю	40
2.4. Методологія дослідження особливостей вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю	46
Висновки до Розділу 2.	50
РОЗДІЛ 3 ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ВЕНЬЯНІЗМІВ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	52
3.1. Лексичні особливості вживання веньянізмів в сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю.	52
3.2. Граматичні особливості вживання веньянізмів у сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю	61
Висновки до розділу 3.	69
ВИСНОВКИ	71
简评	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

Проблема вивчення історії, мови та культури Китаю вже протягом тривалого часу привертає увагу не лише зарубіжних, а й вітчизняних учених. Історія, мова та культура нерозривно пов'язані один з одним. Історія – відображає характер і розвиток нації. Культура – фундамент закладений предками від початку існування цивілізації і до сьогодні, що відображений в традиціях, звичаях та навіть в побуті. Мова – виражає спосіб мислення певного етносу закладений в їх свідомості. Історія Китаю сягає своїм корінням в глибину традицій, які налічують майже 5000 років. В результаті, формується власна мова, ієрогліфічне письмо, формується власний спосіб мислення і як наслідок світосприйняття. Через те що Китай довгий час був ізольованою країною, питанням мовознавства приділялося недостатньо уваги. Перші вивчення китайської мови стосувалися фонетики. Саме тому звернувшись до наукових досліджень 17-19 століття в області історичного мовознавства, китайська традиційна філологія розробила оригінальні методи реконструкції мови, яка призначена спеціально для мов з ієрогліфічним письмом. Ці методи були згодом запозичені мовами сусідніх держав, Японію, Корею. В 19 столітті – напочатку 20-го століття зв'язки китайського мовознавства з дослідженням мови в інших країнах стає ще більш тісним. Проявляється зацікавленість китайських дослідників у сфері мовознавства до праць європейських та радянських дослідників у цій сфері.

В нашому дослідженні важливу роль відіграє питання вивчення стилістики, адже саме з неї виокремлюють функціональні стилі, одним з яких є офіційно-діловий стиль. Питання дослідження мови в області стилістики китайської мови можемо знайти в працях зарубіжних та китайських мовознавців Ш. Баллі [1], Р. Якобсон [109], В.В. Виноградов [6], В.І. Горелов [7], М.М. Кожина [46], Є. Д. Поліванов [79], Люй Шусян [65], Ван І [12].

Веньянь – давньокитайська літературна мова, що має більш ніж тисячолітню історію. Веньянь служив мовою філософської прози та новели [93, с. 57]. Проте, крім цього, застосовувався в сфері науки і техніки, політики, адміністрації.

Функціональний розвиток веньяню як мови науки і техніки відбувався досить складно, так як до нього висувалися такі вимоги як чіткість, стислість та зрозумілість. Ми розглядаємо офіційно-діловий стиль як середовище існування елементів давньокитайської мови – веньянь, в сучасній китайській мові. Так як, в останні роки ми спостерігаємо за розвитком Китаю та за тим як відбувається розвиток співпраці між Україною та Китаєм. Це стало поштовхом для дослідження в напрямку лексико-граматичних особливостей текстів офіційно-ділового стилю китайської мови, які зустрічаються в різних сферах суспільного життя. Для правильного перекладу необхідність вивчення специфіки тексту офіційно-ділового стилю китайської мови, саме з боку її лексичного наповнення стає дедалі більшою.

У нашому дослідженні виявляємо характерні лексичні особливості в текстах офіційно-ділового стилю, що відрізняють офіційно-діловий стиль китайської мови від офіційно-ділового стилю інших мов.

Широкий спектр вживання веньянізмів є однією з лексико-граматичних характеристик тексту офіційно-ділового стилю китайської мови. Ще однією причиною вживання веньянізмів в офіційно-діловому стилі зумовлене тим, що давньокитайська мова є лаконічною, але змістовною, причиною цього є використання слів та готових виразів, які походять з веньяню і стали загальноприйнятою нормою офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови [73, с. 10]. Постановка проблеми нашого дослідження звучить як лексико-граматичні особливості вживання веньянізмів в офіційно-діловому тексті сучасної китайської мови. Так як офіційно-ділова мова належить до групи книжкових стилів сучасної китайської мови, то вживання слів зі старої літературної мови веньянь, а також вживання фразеологізмів та мовних штамів надають текстам стилістичного забарвлення. Так як для мов ізольованого типу, до яких відноситься китайська, характерна відсутність морфології в традиційному розумінні цього слова, тому основним засобом вираження граматичних відносин, крім порядку слів є службові слова. Саме вони зазнають від епохи до епохи найбільших змін, що відбувається в граматичному аспекті мови. Тому функціонування службових слів в сучасній

китайській мові ми розглянули як одну з лексико-граматичних особливостей вживання веньянізмів у сучасній китайській мові.

Актуальність нашого дослідження полягає в необхідності опису особливостей вживання елементів веньяню в сучасній китайській мові. А також в аналізі видів вербалізації веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю, їх лексичного та граматичного значення в сучасній китайській мові, що постає основою для лінгвістичних досліджень у сфері дослідження мови офіційно-ділових текстів та характерних ознак передачі інформації в цих текстах. Питання функціонування елементів давньокитайської мови – веньянь у сучасній китайській мові, особливо в текстах офіційно-ділового стилю, не були достатньо досліджені в працях китайських учених-лінгвістів.

Мета роботи полягає в дослідженні й аналізі лексико-граматичних особливостей вживання веньянізмів у китайських текстах офіційно-ділового стилю.

Поставлена мета передбачає виконання наступних **завдань**:

- висвітлити основні підходи вивчення офіційно-ділового стилю в китайській мові;
- схарактеризувати особливості вивчення функціональних стилів в китайській мові;
- уточнити поняття "веньяню" в аспекті сучасної китайської мови;
- розглянути функціонування веньянізмів у китайських текстах офіційно-ділового стилю;
- виявити і проаналізувати лексичні та граматичні особливості вживання веньянізмів у китайському тексті офіційно-ділового стилю.

Об'єктом дослідження є офіційно-діловий стиль сучасної китайської мови.

Предметом дослідження є лексико-граматичні особливості вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю.

Матеріалом дослідження слугують тексти китайською мовою, що належать до текстів офіційно-ділової документації: лист-запит, контракт, заява, статут, автобіографія, а також слова та вирази з лексичних та фразеологічних словників китайської мови.

Для успішного виконання поставленої мети та завдань ми використовували загальнонаукові методи та спеціальні лінгвістичні методи. До загальнонаукових методів використаних у нашій роботі можемо віднести такі методи як: описовий метод, індукція, дедукція, метод аналізу і узагальнення, синтез, кількісний та метод суцільної вибірки. Використання цих методів дало змогу сформулювати теоретичні засади дослідження офіційно-ділового стилю китайської мови й функціонування в ньому елементів веньяню.

А також застосування спеціальних лінгвістичних методів до яких належать: метод критичного аналізу, стилістичний, функціональний, контекстуальний та кількісний, метод суцільної вибірки.

Методом критичного аналізу було вивчено низку наукових праць в області мовознавства, відібрано фактичні дані стосовно нашої проблеми. Стилiстичний метод використовуємо для визначення особливостей укладання офіційно-ділових текстів. Застосування функціонального методу допомогло дослідити мову офіційно-ділового тексту як систему засобів вираження завдання текстів цього типу. Для вивчення функціональної специфіки елементів веньяню та їх значень в текстах офіційно і ділового стилю ми застосовуємо контекстуальний аналіз. Таким чином ми також вивчили середовище існування веньянізмів та зміну їх значень та функцій в залежності від контексту. Метод кількісного аналізу дав змогу зробити висновки щодо кількості вживання веньянізмів в сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю. Метод суцільної вибірки був застосований для пошуку фактичного матеріалу та прикладів з текстів офіційно-ділової документації.

Наукова новизна досягнутих результатів полягає в тому, що *вперше* була здійснена характеристика функціонування веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови. *Вперше* було уточнено поняття "веньянізми" в аспекті сучасної китайської мови. *Виявлено та схарактеризовано* лексико-граматичні особливості вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови. *Систематизовано* лексичні та граматичні засоби вираження веньянізмів в офіційно-діловому стилі.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування наукових положень, теоритичних засад та висновків нашого дослідження лексико-граматичних особливостей вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю: 1) у теорії та практиці викладання стилістики китайської мови; 2) у теорії та практиці перекладу з китайської мови; 3) спецкурсів з лексикології китайської мови. Результати дослідження можуть бути використані у викладанні таких навчальних дисциплін: "Історія китайської мови", "Лексикологія китайської мови", "Переклад офіційно-ділових текстів з китайської мови".

Опрацьований практичний матеріал може бути використана для укладання посібника з лексикології, граматики та стилістики китайської мови.

Структура та обсяг нашої кваліфікаційної роботи магістра. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури.

У вступі обґрунтовано вибір теми, розкрито її актуальність, визначено мету, завдання, з'ясовано об'єкт та предмет дослідження, розкрито наукову новизну, описано значення використаних в дослідженні методів, схарактеризовано практичне значення отриманих результатів, подана інформація щодо апробації результатів дослідження.

Перший розділ присвячено аналізу загально-теоретичних засад вивчення офіційно-ділового стилю та веньянізмів у межах сучасної китайської мови, подано основні характеристики функціональних стилів, в тому числі й офіційно-ділового стилю китайської мови.

Другий розділ присвячено дослідженню веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови, окреслено функціональні особливості веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю та описано методологію нашого дослідження.

Третій розділ присвячено виокремленню та формулюванню основних лексико-граматичних особливостей вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю.

У загальних висновках підведено підсумки дослідження лексико-граматичних особливостей вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю,

схарактеризовано перспективи подальшого розвитку вивчення цього питання в українській китаїстиці.

Список використаних джерел становить 120 пунктів, 10 з яких іноземними мовами, на використані джерела зроблено посилання в основній частині нашого дослідження. Повний обсяг дипломної роботи складається з 83 сторінок, основний зміст викладено на 73 сторінках.

Апробація нашого дослідження проводилася в Київському національному лінгвістичному університеті на студенській науково-практичній конференції "Ad orbem per linguas. До світу через мови." 20 – 22 березня 2019. Тема доповіді: "Особливості офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови" (с. 123-125).

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНО-ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ "ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИЙ СТИЛЬ" В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

В історії вивчення китайської мови вивченню стилістики мови приділялося не так багато уваги. Китайське мовознавство знаходилося поза межами світових лінгвістичних досліджень, однією з причин цього було ізолюваність політики держави по відношенню до інших країн. Після впровадження реформи відкритості питання китайські мовознавці почали застосовувати досвід іноземних лінгвістів та застосовувати його у дослідженні специфіки китайської мови [53, с.52]. Проте деякі методи для китайської мови виявилися безуспішними, що стало поштовхом для розробки власних лінгвістичних методів. Тому, в дослідженні китайської мови та її окремих підрозділів можна вокремити два напрями: власні лінгвістичні розвідки та на основі досвіду зарубіжних учених. Саме завдяки запозиченню досвіду європейських учених у китайському мовознавстві розпочинається вивчення стилістики, як окремої галузі мовознавства та функціональних стилів китайської мови.

1.1. Історія розвитку функціональних стилів китайської мови

Напочатку 20 століття, слідом за рухом 4 травня, дослідження в області стилістики китайської мови знайшли новий шлях розвитку і досягли нових успіхів. Це проявилось головним чином в двох напрямках: по-перше, у використанні наукового досвіду європейських і японських учених, а по-друге, починається формування системи вивчення стилістики китайської мови і включення стилістики як окремого предмету до програми вищих навчальних закладів [37, с.128]. З 20-30-х років з'являється безліч праць у галузі стилістики. Праці були спрямовані в трьох напрямках досліджень, серед них можна виділити три основних: перший – запозичення досвіду японських лінгвістів, другий – перенесення деяких положень західної лінгвістичної традиції, третій – створення власних досліджень в області стилістики. Стосовно сфер досліджень у стилістиці, то тут необхідно розглянути два

напрями: широкий та вузький [39, с. 23]. В широкому розумінні сфера дослідження стилістики розглядається як загальне поняття для всього, що говориться та пишеться. Вузький напрям зводиться до вивчення стилістики як "риторики", тобто науки про збагачення мови засобами виразності.

У праці Тана Юе "Стилістичні фігури" (1923) в основному досліджуються досягнення європейської стилістики, а також окремо були розглянуті стилістичні фігури [39, с. 57].

Праці Чень Вандао (1932) написана з опорою на дослідження японських лінгвістів, однак в ньому чимало власних наукових досліджень. У цій праці успадковано та розвинуто напрям досліджень, розпочатий у працях Вана Чжусюя часів династії Юань. Приділяється велика увага традиційним стилістичним фігурам: метафорі, гіперболі, порівнянню та іншим. Також в роботі наводиться аналіз методів до опису стилістичних фігур у східній і західній лінгвістиці. Це дослідження мало великий вплив на подальший розвиток стилістики китайської мови [39, с. 58].

У 1935 році вийшла праця Вана Чжен "Стилістика гоюй", де йдеться про те, що стилістика китайської мови обмежується дослідженням особливостей нормативної писемної мови і не відображає особливостей усного мовлення [39, с. 60]. Загальний зміст роботи співвідноситься з основними віяннями мови тієї епохи. З 1949 року після утворення Китайської народної республіки, стилістика як наука також отримала новий розвиток. Положення викладені в працях зі стилістики китайської мови багато в чому переплітаються з положеннями поданими в працях з дослідження граматики. У китайській мові як мові ізольованого типу питання граматики, стилістики та логіки переплітаються набагато тісніше, ніж у західних мовах. Це твердження підтримало наукове співтовариство Китаю, адже наукові дослідження в китайському мовознавстві виходили з вимог вживання слів залежно від середовища їх існування, що включає в себе стиль тексту. У 1951 році була видана книга Люй Шусян і Чжу Десі "Лекції зі стилістики та граматики" [46, с.233]. Спочатку вони були розраховані на широке коло читачів і містили велику кількість прикладів з детальним аналізом типових помилок в стилістиці китайської мови. У 1953 під назвою "Як вивчати граматику" Люй Шусян опублікував працю розраховану на масового читача, яку

доповнив вправами та контрольними питаннями [97, с. 117]. Разом з Дін Шеншу, Лі Жуном написав "Лекції з граматики сучасної китайської мови" (1963). Люй Шусян автор праць "Службові слова веньянь", "Займенники в новокитайській мові", "Популярні розповіді про мову", він також активний учасник дискусій з різних питань китайського мовознавства: про частини мови (1953 – 1954), про підмет і додаток (1955 – 1956), про просте і складне речення (1957), про принципи і методи дослідження граматики (1959 – 1961), про принципи синтаксичного аналізу (1981 – 1982) [97, с.119]. Китайські лінгвісти Люй Шусян і Чжан Чжигун опублікували в 1961 році на сторінках журналу "Чжунго Юйвень" статті, присвячені загальним питанням стилістики китайської мови [112, с.98].

Відзначаючи, що на той час розвиток даного розділу китайського мовознавства недостатньо розвинутий, вони писали про необхідність визначення предмету стилістики китайської мови, її завдання і методи, а також ввести термін для визначення для цієї лінгвістичної дисципліни.

У китайській філологічній науці існують чотири терміни для позначення поняття "стилістика": 修辞学 *xīcí xué*, 文体学 *wén tǐ xué*, 风格学 *fēnggé xué*, 辞章学 *cízhāng xué*. В ці терміни вкладено різний зміст, таким чином межі філологічних дисциплін, що позначають ці терміни, хиткі, розпливчасті і до цих пір не визначені.

Визначення терміну 修辞学 *xīcí xué* – стилістика й суміжних з ним поняттями в китайському мовознавстві тісно пов'язане з вивченням різних напрямків китайської мови, історії та літератури. В словнику 新生词典 подається декілька варіантів визначення цих понять:

修辞学 *xīcí xué* – стилістика, як вчення про художні засоби і композиційні прийоми мови. Це найбільш поширений термін, що має широке застосування в лінгвістиці.

文体学 *wén tǐ xué* – стилістика як вчення про стилі мови. Зазвичай вживається в значенні вчення про функціональні стилі загальнонародної мови.

风格学 *fēnggé xué* – стилістика як вчення про стилі творів літератури.

章学辞章学 cízhāng xué – стилістика як філологічна галузь науки, що включає питання як лінгвостилістики, так і стилістики художньої літератури [21, с 77].

Стилiстика дає семантичний опис сукупності стилістичних фактів і явищ сучасної китайської мови. Такий синхронний, а тому в нашому випадку, нормативний опис має наукове і практичне значення. З боку теорії стилістика розкриває суть пізнавальної діяльності мови та її естетичного значення. З боку практики стилістика виокремлює стилістичні засоби мови необхідні для правильної передачі інформації залежно від ситуації мовлення [70, с. 43]. Спираючись на орфоепією, фонетику, лексикологію і граматику, стилістика дотримується свідомого використання їх правил, визначає, наскільки засоби мови, відповідають нормам, відповідають завданням і сфері спілкування. Мовні норми встановлюються при цьому диференційовано для кожного стилю і визначаються на базі вивчення мовного матеріалу, який реалізує саме цей стиль.

Стилiстика китайської мови як один з розділів мовознавства грає важливу роль при вирішенні багатьох лінгвістичних питань. Тому правильне тлумачення окремих явищ мови може бути знайдено саме в поєднанні стилістики з іншими дисциплінами, тобто, в точці їх взаємного дотику. Розвиток науки в останній період якраз і характеризується вивченням суміжних сфер, точок дотику окремих наук. У результаті виникають нові галузі наукових знань.

Стилiстика не має свого мовного матеріалу. Вона спирається на словниковий склад, граматичну будову і фонетичний склад мови. Стилiстика, використовуючи матеріал, оснований на лексикології, фонетиці, граматиці допомагає цим дисциплінам глибше усвідомити і всебічно охопити різні питання мови. Стилiстика має важливе значення і для практичного оволодіння китайською мовою. Залежно від сфери і завдання спілкування виробляється відбір мовних засобів. Дієвість спілкування, комунікативний ефект. залежать від правильного вибору стилістичних засобів [68, с. 52].

У 50-тих роках з'являється дуже багато праць, які ґрунтуються на досвіді радянських учених. У радянській лінгвістичній традиції того часу основним віянням

було розмежування стилістики описової та функціональної (стилістики мови і мовлення) [13, с.128]. Незважаючи на те, що в китайській стилістичній традиції і в давні часи були дослідження синтаксису, орфографії, лексики, а також що зв'язок між стилістикою і граматиною в китайській мові набагато тісніший, все ж з'явилися праці, в яких був зроблений акцент на вивченні так званої стилістики мови, а саме з'явилися спроби дослідити стилістику з позиції використання слів і конструкцій для досягнення ефекту виразності.

У 80-тих роках стилістика китайської мови знову почала бурхливо розвиватися. Безліч молодих учених стали вивчати стилістику з різних точок зору. Одні більш глибоко досліджували природу стилістичних фігур, інші зайнялися всебічним дослідженням питань стилістики сучасної китайської мови; вченими досліджувалися стиль творів сучасних китайських письменників, вивчалися питання практичного застосування стилістики з метою навчання і підвищення культури мовлення, досліджувалися особливості написання статей, стилістичних жанрів і стилістичних функцій в рамках так званої функціональної стилістики; вивчалися стилістичні та граматичні особливості розмовної мови та інше [12, с.78].

Наймасштабнішою і впливовою лінгвістичної типологією текстів можна вважати функціонально-стильову. Виходячи з думки про первинність змісту, функціональна стилістика розглядає стиль як змістовну форму. Стили формуються в мові, так як усвідомлюється специфіка їх змістовної сторони та кожної сфери спілкування, пов'язаної з певним видом діяльності (гносеологічної, естетичної, комунікативної та інших), і розробляються на практиці комплекси форм і функцій, які служать для вираження найбільш повного змісту тексту. Крім того, функціональна стилістика розглядає стиль як систему статистичного характеру, де реалізується діалектичний закон переходу кількості в якість, і відмінності між стилями виражаються не тільки в наявності різних якісних ознак, але і в різних кількісних проявах відносно загальних ознак. Традиційна ж стилістика вивчала стилі переважно з якісної сторони і прагнула до того, щоб опис стилю був розширеним списком стильових засобів мови. Вона розглядає тексти не з одного боку, а в сукупності їх змістових і формально-мовних властивостей. При цьому кожен текст втілює в собі

ознаки функціонального стилю в найбільш повному вигляді. З цієї точки зору можемо зазначити, що функціональний стиль – це тип тексту. В стилістиці приділяють велику увагу функціональному аспекту. Однією з функцій стилістики є підвищення виразності мови і мовлення, а функціональний стиль є аспектом мовлення в залежності від якого змінюються засоби виразності, в функціональному стилі мовні одиниці розглядається з точки зору їх функціонування у мовленні, як усному так і письмовому.

Виокремлення функціональних стилів обумовлено необхідністю ефективного спілкування в соціально значущих сферах комунікації, в яких так чи інакше беруть участь всі носії мови в службових і юридичних відносинах, науково-пізнавальній діяльності. Ці сфери комунікації відповідають актуальним для всіх членів соціуму формам суспільної свідомості і видам суспільної діяльності. Функціональний стиль – це дуже широка і загальна категорія. Термін "функціональний стиль" запропонований В. В. Виноградим на позначення центрального поняття функціональної стилістики став уже традиційним. В якості синонімів вживаються терміни "функціональний варіант (різновид)" або "функціональний тип (мови)" [69, с. 34].

Однак термін "функціональний стиль" вживати більш доречно, оскільки тут цілеспрямовано визначена специфічність позначеного явища.

Загальноприйнятим визначенням функціональних стилів мови вважається визначення В. В. Виногорова: "Стиль – це суспільно усвідомлена і функціонально обумовлена, внутрішньо об'єднана сукупність прийомів вживання, відбору і поєднання засобів мовного спілкування в сфері тої чи іншої загальнонародної, загальнонаціональної мови, співвіднесена з іншими такими ж способами вираження, які служать для інших цілей, виконують інші функції в мовній, суспільній практиці даного народу" [14, с. 328].

Інше визначення пропонує І. В. Арнольд у своєму дослідженні, присвяченому питанням стилістики: "Функціональні стилі є підсистемами мови, кожна з яких має свої специфічні особливості в лексиці і фразеології, в синтаксичних конструкціях, а іноді і в фонетиці. Виникнення та існування функціональних стилів обумовлено специфікою умов спілкування в різних сферах людської діяльності" [1, с. 256].

М. Н. Кожина вважає, що: "Функціональний стиль мови – це соціально усвідомлений різновид мови, що відповідає тій чи іншій сфері суспільної діяльності і формі свідомості, що володіє своєрідним стилістичним забарвленням, яке створюється особливостями функціонування в цій області мовних засобів і специфічною організацією (структурою), що має свої норми відбору і поєднання мовних одиниць, що визначаються завданнями спілкування у відповідній формі" [46, с. 98].

Функціональні стилі мовлення – історично сформована система мовних засобів, що використовуються в тій чи іншій сфері людського спілкування; різновид літературної мови, що виконує певну функцію в спілкуванні.

Виконання стилем тієї чи іншої функції – естетичної, наукової, ділової – накладає глибоке відображення на весь стиль. Кожна функція – це певна установка на ту чи іншу манеру викладу – точну, об'єктивну, конкретно-образотворчу, інформативно-ділову. І відповідно до цієї установки кожен функціональний стиль використовує з літературної мови ті слова і вирази, ті форми і конструкції, які можуть найкращим чином виконувати внутрішні завдання даного стилю.

Різні стилі мовлення по-різному реалізують функції мови. Ці розбіжності пов'язані з природою стилю, з тим, що завдання комунікації неоднакові в різних сферах спілкування. Реалізовані стилем функції мови є його важливою характеристикою.

Функціональні стилі являють собою стійкі різновиди мови, зумовлені сферою спілкування і типовим для цієї сфери завданням комунікації (функцією мови). Сфера спілкування і завдання комунікації є позамовними факторами, від яких залежить мовна своєрідність стилю і частково особливості змісту промови в рамках того або іншого стилю [86, с.46].

Можна виділити три особливості функціонального стилю:

- 1) кожен функціональний стиль відображає певну сторону суспільного життя, має особливу сферу застосування, своє коло тем;
- 2) кожен функціональний стиль характеризується певними умовами спілкування – офіційними, неофіційними, невимушеними;

3) кожен функціональний стиль має загальну установку, головне завдання мови.

Важлива характеристика функціональних стилів – ступінь індивідуалізації мови. Функціональні стилі розрізняються за взаємопов'язаними і взаємопротилежними ознаками – ступеня стандартизованості та індивідуалізації мови.

В. В. Виноградов допускав можливість різного виділення функціональних стилів в залежності від різних умов: при виділенні таких найважливіших функцій мови, як спілкування, повідомлення і вплив, могли б бути в загальному плані структури мови розмежовані такі стилі: побутовий стиль (функція спілкування); побутово-діловий; офіційно-документальний і науковий (функція повідомлення); публіцистичний і художньо-белетристичний (функція взаємодії) [14, с.77].

При цьому В. В. Виноградов зазначав, що внутрішня диференціація мовних стилів може і не ґрунтуватися на відмінності функцій мови (спілкування, повідомлення, вплив) або на виділення тих чи інших різновидів комунікативної функції. Адже в слові "функціональний" укладено подвійний сенс. Воно може вказувати на зв'язок з різними функціями мови або з тими чи іншими різновидами комунікативної функції, і на функціональне розмежування сфер вживання цих стилів [14, с.79].

Однак, на думку М. М. Кожині, спроби виділення функціональних стилів на основі трьох основних функцій мови не є успіхом [46, с. 63]. Це пов'язано з недостатньою розробленістю функцій мови в зв'язку з дихотомією мовлення. З функціями мови сучасні функціональні стилі можна співвідносити наступним чином: в офіційно-діловому стилі домінує інформативна функція, в науковому – інформативна функція, що має когнітивний характер; в публіцистичному – домінують інформативна і волюнтативна функції; в розмовному – комунікативна функція; в літературно-художньому – емоційно-волюнтативна функція, яка поєднується з естетичною функцією, всі функції мови взаємодіють одна з одною. Як було зазначено вище, в сучасній лінгвістиці більшість учених вважають основою для виділення базових функціональних стилів соціально значущі сфери комунікації.

Так, функціональний стиль формується під впливом екстралінгвістичних чинників. Фактори, що впливають на формування стилю – сукупність позамовних чинників для формування і виділення в складі літературної мови того чи іншого функціонального стилю китайської мови. Ці чинники впливають на принципи відбору і організації мовних засобів у тому чи іншому функціональному різновиді мови, на способи і прийоми їх використання в текстах конкретного стилю. Базовий комплекс факторів формуючих стиль китайської мови, що обумовлюють специфіку функціонального стилю, складають:

- соціально значуща сфера спілкування, яка співвідноситься з відповідною формою суспільної свідомості;
- основна функція (мета) комунікації;
- тип (форма) мислення (логіко-понятійне, деонтичне, образне);
- типові особливості змісту. Всі ці фактори тісно взаємопов'язані.

Отже, можемо зробити висновок, що дослідження стилістики як окремого напрямку в китайському мовознавстві розпочалося не так давно, адже на деякі питання стосовно предмету та об'єкту стилістики ведуться дискусії до цього часу. Проте за результатами праць та досліджень китайських мовознавців можемо стверджувати, що стилістика є комплексною дисципліною, яка знаходиться в тісному зв'язку з лексикологією, граматиною, фонетикою. Тому стилістика розглядає тексти не з одного боку, а разом з їх змістовими та лексико-граматичними особливостями.

1.2. Дослідження офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови

Офіційно-діловий (офіційно-канцелярський) стиль 公文语体 (事务语体) – один із функціональних стилів сучасної китайської мови. Входить в групу писемно-книжних стилів. Цільове призначення офіційно-ділового стилю, його функції полягають у тому, щоб надати інформацію з питань ділового спілкування, досягти домовленості, прийти до угоди з правових питань [61, с. 84].

Офіційно-діловий стиль мови зародився ще в Стародавньому Китаї. В основному представниками китайського чиновницького класу, сформованого за

допомогою екзаменаційної системи державних іспитів, які володіли офіційно-діловим стилем.

Державні іспити, в імператорському Китаї були невід'ємною частиною системи конфуціанської освіти, яка забезпечувала місцевій еліті доступ до державного бюрократичного апарату. Система державних іспитів проіснувала 1300 років: від створення в 605 році (династією Сун) і до 1905 року (захід династії Цин). При більшості династій складання іспитів вимагало доброго знання традиційної китайської літературної мови – веньянь, а також заучування напам'ять давньокитайських конфуціанських текстів [93, с. 86].

У кінці 19 – початку 20 століття в Китаї при оформленні будь-яких документів необхідно було використовувати складні форми ділових паперів, дотримуватися стандартних формулювань і трафаретів, неухильно слідувати системі ієрархії адресатів: молодший – старшому, старший – молодшому, рівням по положенню. Офіційно-діловий стиль китайської мови має тривалу історію свого існування. До 1949 року в Китаї вживалися укладанні форми ділових паперів. При складанні документів і ділових листів керувалися суворими правилами. В залежності від інстанції використовувалися спеціальні, встановлені, вирази [95, с.115].

Після 1949 року офіційно-діловий стиль зазнав значних змін. Він став простіше і конкретніше, а в зв'язку з цим зрозуміліше для широких верств населення.

Офіційно-діловий стиль сучасної китайської мови запозичує елементи інших, функціональних стилів і, поступово перетворюючись, знаходить новий вигляд.

Офіційно-діловий стиль – це сукупність мовних засобів, функція яких – обслуговування сфери офіційно-ділових відносин, тобто відносин, що виникають між органами держави, між організаціями або усередині них, між організаціями і приватними особами в процесі їх виробничої, господарської, юридичної діяльності. У своїй роботі В. І. Горелов відзначав, що саме після 1949 року офіційно-діловий стиль зазнав структурних та функціональних змін, став лаконічніше та доступніше для широкого кола носіїв китайської мови [14, с. 56].

Надалі офіційно-діловий стиль китайської мови продовжував враховувати і сприймати всі сучасні тенденції розвитку світового співтовариства: економічну

інтеграцію країн, проходження загальним правилам міжнародних організацій (ООН, СОТ), розвиток глобальних систем зв'язку [27, с.119]. Таке поєднання стародавніх і сучасних умов і визначає новий вигляд ділової китайської мови.

Офіційно-діловому стилю властива диференціація на більш приватні стильові різновиди – підстильові, жанрові та інші, проте питання про їх виділення ще не отримав остаточного рішення. Зазвичай називаються такі підстили:

- законодавчий;
- адміністративний;
- канцелярський;
- дипломатичний.

Логічна й інша схема внутрішньо стильової диференціації офіційно-ділового стилю на три підстили:

- законодавчий;
- юрисдикційний;
- адміністративний [27, с.130].

Це відповідає потрібному розподілу державної влади на сфери законодавчу, судову і виконавчу. Законодавчий підстиль забезпечує координацію діяльності людей в сфері створення нормативних документів.

Офіційно-діловий стиль використовується при укладанні законодавчих актів, урядових постанов, наказів, статутів, інструкцій, міжнародно-правових і торгових угод. Офіційно-діловому стилю властиві стрункість викладу, точність і чіткість формулювань. Під функціональним різновидом мови слід розуміти систему мовних одиниць, прийомів їх виокремлення та використання, обумовлених соціальними завданнями мовлення.

Мовленню у сфері управління притаманна низка специфічних особливостей. Учасниками ділового спілкування є органи та ланки управління – організації, заклади, підприємства, посадові особи, працівники. Характер і зміст інформаційних зв'язків, у яких вони можуть бути задіяні, залежать від місця установи в ієрархії органів управління, її компетенції, функціонального змісту діяльності. Ці стосунки стабільні

й регламентуються чинними правовими нормами. Специфіка ділового спілкування полягає в тому, що незалежно від того, хто є безпосереднім укладачем документа й кому безпосередньо його адресовано, офіційним автором та адресатом документа майже завжди є організація в цілому.

Іншою важливою характеристикою ділового спілкування є конкретна адресність інформації. Суттєвим фактором ділового спілкування, що впливає на характер управлінської інформації, є повторність дій і ситуацій. Як наслідок, повторність управлінської інформації приводить до регулярності використання весь час однакових мовних засобів. Специфіка офіційно-ділового стилю полягає в певних стильових рисах (ознаках), що притаманні лише йому, а саме:

- нейтральний тон викладу змісту лише у прямому значенні;
- точність та ясність повинні поєднуватися з лаконічністю, стислістю й послідовністю викладу фактів;
- документальність (кожний офіційний папір повинен мати характер документа), наявність реквізитів, котрі мають певну черговість, що дозволяє довго зберігати традиційні стабільні форми;
- наявність усталених одноманітних мовних зворотів, висока стандартизація вислову;
- сувора регламентація тексту для чіткої організації текст поділяють на параграфи, пункти, підпункти [34, с.42].

Ці основні риси є визначальними у формуванні системи мовних одиниць і прийомів їх використання в текстах ділових, (управлінських) документів.

Мовознавець М. Пилинський зазначав, що найпершою традиційною ознакою досконалості для групи "нехудожніх" стилів, до яких належить й офіційно діловий, залишається стислість, а також такі вимоги [77, с. 26]:

- дотримання основних загальномовних і функціонально-стилістичних мовних норм;
- слова й вирази, що безпосередньо пов'язані з думкою, повинні стояти в тексті якнайближче;

- дотримання максимально чіткого, послідовно-логічного і граматичного зв'язку між реченнями, що містять окремі судження;

- вставні речення, застереження, супровідні твердження, усякі відхилення від основної думки повинні значно поступатися своїм обсягом перед викладом основної думки [76, с. 53].

У результаті багатолітнього розвитку офіційно-ділового стилю сформувалися такі мовні засоби та способи викладу змісту, які дозволяють найефективніше фіксувати управлінську інформацію й відповідати всім вимогам, що до неї висуваються, а саме:

- широке використання суспільно-політичної та адміністративно-канцелярської термінології (функціонування закладу, узяти участь, регламентація дій);

- наявна фразеологія повинна мати специфічний характер (ініціювати питання, висунути пропозицію, поставити до відома);

- обов'язкова відсутність будь-якої авторської мовної індивідуальності та емоційно-експресивної лексики;

- синонімія повинна бути зведена до мінімуму й не викликати двозначності сприймання;

- наявність безособових і наказових форм дієслів у формі теперішнього часу із зазначенням позачерговості, постійності дії;

- чітко регламентоване розміщення та будова тексту; обсяг основних частин, наявність обов'язкових стандартних стійких висловів, певних кліше (що дозволяє користуватися готовими бланками);

- до мінімуму зведено використання складних речень із сурядним і підрядним зв'язком, натомість широко використовуються безсполучникові, прості поширені (кілька підметів при одному присудку, кілька присудків при одному підметі, кілька додатків при одному з головних членів речення тощо) [34]. Офіційно-діловий стиль має такі функціональні підстили:

Законодавчий – використовується в законотворчій сфері, регламентує та обслуговує офіційно-ділові стосунки між приватними особами, між державою і приватними та службовими особами. Реалізується в Конституції, законах, указах, статутах, постановах та інших документах.

Дипломатичний – використовується у сфері міждержавних офіційно-ділових стосунків у галузі політики, економіки, культури. Регламентує офіційно-ділові стосунки міжнародних організацій, структур, окремих громадян. Реалізується в конвенціях (міжнародних угодах), комюніке (повідомленнях), нотах (зверненнях), протоколах, меморандумах, договорах, заявах, ультиматумах і та інших.

Юридичний – використовується у юриспруденції (судочинство, дізнання, розслідування, арбітраж). Цей підстиль обслуговує й регламентує правові та конфліктні відносини:

- між державою та підприємствами й організаціями всіх форм власності;
- між підприємствами, організаціями та установами;
- між державою та приватними особами;
- між підприємствами, організаціями й установами всіх форм власності та приватними особами;
- між приватними особами [73, с. 36].

Реалізується в актах, позовних заявах, протоколах, постановах, запитах, повідомленнях та інших. Стандартизація ділового мовлення – одна з найбільш примітних рис офіційно-ділового стилю.

Процес стандартизації розвивається в основному в двох напрямках:

- в широкому використанні готових, вже затверджених словесних формул, трафаретів, штампів, тобто стилістично зазначеної лексики;

- в частій повторюваності одних і тих же слів, форм, зворотів, конструкцій, в прагненні до однотипності способів вираження думки в однотипних ситуаціях, у відмові від використання засобів виразності мовлення. До спеціальної, стилістично зазначеної лексики належать, такі мовні штампи: 申请 shēnqǐng *прохання*, запит 核准

hézhǔn *дозволити, санкціонувати* 批示 pīshì *резолуція, накласти резолюцію* 任命 rěnmìng *призначення* [73, с.38].

З процесом стандартизації ділового мовлення тісно пов'язаний і процес її фразеологізації, в офіційно-діловому стилі широко використовуються фразеологічні штампи або стилістично відмічені фразеологізми, до них належать трафаретні вирази, які вживаються в юридичних документах та в міжнародно-правових документах, в комерційних документах, хоча за своїм смисловим значенням і функціональним призначенням мовні штампи офіційно-ділового стилю неоднакові (це залежить від характеру документа), але по своїй мовній природі вони відносяться до одного класу стилістично відокремлених одиниць китайської мови. Для офіційно-ділового стилю особливо характерні шаблон у використанні стилістично маркованих мовних одиниць, традиційність мовного оформлення. Іншими особливостями офіційно-ділового стилю (крім стандартизації) є точність, імперативність, об'єктивність і документальність, конкретність, офіційність, лаконічність.

М. А. Васильєва зазначає, що засоби вираження офіційно-ділового стилю утворюють відносно замкнуту систему, основу якої складають специфічні одиниці трьох рівнів: лексичного, морфологічного і синтаксичного [13, с.89]. Мовні засоби офіційно-ділового стилю утворюють відносно замкнуту систему, основу якої складають одиниці двох рівнів: лексичного і граматичного.

Офіційно-діловий стиль сучасної китайської мови неоднорідний лексично: в ньому до цього часу вживається лексика, що існувала давньокитайській літературній мові. Останнім часом спостерігається також використання лексики розмовного стилю. При цьому іноді різнорідні лексичні одиниці вживаються одночасно. В офіційно-діловому стилі поряд зі спеціальною лексикою використовуються також спеціальні звороти, фразеологічні штампи, або стилістично забарвлені фразеологізми. До них можна віднести наступні трафаретні вирази, які вживаються в офіційно-діловому стилі сучасної китайської мови, а саме в юридичних документах: 归案 法办 guī'àn fǎbàn *віддати під суд, притягнути до судової відповідальності*; 依法 惩办 yīfǎchéngbàn *карається законом; ускладнення синтаксичної структури речень* [107, с.64, 68]. Тому

в офіційно-діловому стилі нерідко використовуються розгорнуті, багаторівневі, великі за своїм фізичним обсягом синтаксичні побудови. Складність синтаксичної структури в свою чергу іноді призводить до широкого і різноманітного вживання засобів синтаксичного зв'язку. З цих засобів потрібно вказати сполучники, сполучникові частки, сполучникові єдності, а також спеціальні слова, що функціонують в ролі так званих зв'язних елементів. При цьому слід зауважити, що в творах офіційно-ділового стилю ще досі вживається питома вага граматичних запозичень з старої літературної мови веньянь.

В офіційно-діловому стилі, як і в будь-якому іншому книжно-писемному стилі сучасної китайської мови, іноді можна спостерігати використання таких синтаксичних фігур, як 对照 duìzhào – *антитеза*, 对偶 duì'ǒu і 排比 páibǐ – *два різновиди паралелізму* [107, с.71]. Що стосується інших стилістичних фігур, і зокрема 反复 fǎnfù *повтору* та 层递 céng dì *градації*, то вони практично не зустрічаються в документах і ділових листах.

Офіційно-діловий стиль сучасної китайської мови запозичує елементи інших функціональних стилів і, поступово перетворюючись, знаходить новий вигляд. Лексика офіційно-ділового стилю належить до того пласту лексики сучасної китайської мови, яким зазвичай називають книжними. Офіційна лексика відрізняється особливою офіційністю та "сухістю" і вживається тільки в офіційно-діловому стилі, в інших стилях – як засіб створення іронії та гумору. Регулювання відносин між людьми, установами, країнами вимагало письмових свідоцтв, актів, документів, в яких поступово сформувалися риси офіційно-ділового стилю. Щодо лексичних особливостей цього стилю, потрібно, перш за все, вказати спеціальну лексику 专用词 tè yòng cí, або офіційно-ділову термінологію, яка не має синонімів у загальноновживаній мові.

Характерною рисою документів китайської мови є, як уже вказувалося, високий ступінь термінологічності. На лексичному рівні, крім загальноновживаних і нейтральних слів, можна виділити:

- слова і словосполучення, що вживаються переважно в офіційних документах;

- терміни, професіоналізми і словосполучення термінологічного характеру, що зумовлено вмістом службових документів. У офіційно-діловому стилі широко вживаються іменники, які називають людей за ознакою, зумовленого будь-якою дією або відношенням. Особливістю синтаксису зазначеного стилю є ускладненість синтаксичної структури пропозицій. Необхідність точного найменування та докладного перерахування офіційних установ і посадових осіб, їх службових обов'язків і функцій, і багато іншого призводить до використання повноскладних, громіздких речень, тут нерідко використовуються розгорнуті, багатоступінчасті, великі за обсягом синтаксичні побудови. Складність синтаксичної структури в свою чергу призводить до широкого і різноманітного вживання засобів синтаксичного зв'язку, а також однією з характерних особливостей офіційно-ділового стилю є використання архаїчних форм, тобто граматичних запозичень з старої літературної мови веньянь [111, с. 46].

Отже, офіційно-діловий стиль китайської мови як один із функціональних стилів являє собою сукупність мовних засобів, що застосовуються в сфері обслуговування офіційно-ділових відносин між органами влади, між суб'єктами в процесі їх юридичної, виробничої, господарської влади. Офіційно-діловий стиль містить в собі компоненти інших функціональних стилів, а тому має великий спектр підстилів.

Висновки до Розділу 1

Питанням досліджень в стилістиці китайської мови почали приділяти увагу лише на початку 20 століття. Напрями цих досліджень були сформовані в трьох аспектах: запозиченні досвіду японських лінгвістів, перенесенні деяких положень європейської лінгвістики, створенні власних досліджень в області стилістики. Питаннями дослідження стилістики в китайському мовознавстві займалися Ван Чжен, Люй Шусян, Чжу Десі. З їх досліджень випливає формулювання терміну "функціональний стиль", який пов'язаний з реалізацією функцій мови в залежності

від сфери спілкування. Функціональні стилі мови являють собою стійкі різновиди мови, що відрізняються один від одного в залежності від середовища та завдання комунікації.

Офіційно-діловий стиль китайської мови входить в групу письмово-книжкових стилів, його призначення полягає в тому, щоб надати інформацію з питань ділової комунікації, досягти домовленостей, прийти до згоди в нормативно-правових питаннях. Офіційно-діловому стилю властиві структурність викладу, точність і чіткість формулювань. Офіційно-ділових стиль має свою історію розвитку в китайському мовознавстві, він зазнає значних змін, проте деякі елементи в ньому залишаються незмінними. Одними з таких є веньянізми.

РОЗДІЛ 2

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕНЬЯНІЗМІВ У ТЕКСТАХ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Поняття "веньянь" в працях китайських та зарубіжних вчених

Китайське мовознавство, яке з'явилося ще в 1 тисячолітті до нашої ери протягом всієї історії аж до 19 століття залишалося поза впливом європейського мовознавства через політику ізоляції країни. Аж до кінця 19 століття китайські лінгвісти вивчали власну мову в ізоляції незалежно від впливу зарубіжних традицій і вчень. Однак проблему становило, те що сама китайська мова ніколи не була однорідною, тому постійно виникало питання її уніфікації та розрізнення мови від діалектів, а також їх співіснування. Характерною рисою китайського мовознавства було вивчення протягом довгого часу (до 20 століття) виключно письмової літературної мови – веньянь. Веньянь було створено на основі розмовної мови для запису тих чи інших подій [53, с.21].

Стара літературна мова Китаю – веньянь, продовжує впливати на сучасну китайську літературну мову і до цього часу, але витoki дослідження веньяню сягають декількох століть. Веньянь формувався під впливом північних діалектів давньокитайської мови і в процесі свого розвитку зазнав певних змін. Веньянь проіснував аж до початку нашого століття в якості письмово-літературної мови Китаю та застосовувався в різних сферах людського життя: в науці, освіті, політиці, а також застосовувався в оформленні ділових паперів та в творах художньої літератури. Веньянь був відірваний від живої розмовної мови і не відображав змін, що відбулися в ній за кілька століть. Не дивлячись на це, веньянь збагатив сучасну літературну мову значною кількістю явищ, що надають властиве лише йому стилістичне забарвлення.

Процес літературно-мовної асиміляції багатьох явищ веньяню ще не закінчився, більше того, можна зіткнутися з проявом повного функціонування веньяню в деяких стилях сучасної китайської мови. Проте іноді стилістична роль веньянізмів здається незрозумілою, її можна зрозуміти безпосередньо при художньому аналізі та перекладі тексту.

Вивчення давньокитайської мови – веньянь виникло на основі вивчення матеріалів давньокитайської літератури. Дослідження проводилися в основному в напрямі фонетики китайської мови, згодом веньянь починають розглядати з боку деяких граматичних аспектів, з'являються перші роботи з граматики, які базувалися на так званних "пустих словах", а саме (службові слова, займенники, деякі прислівники). Сучасні дослідження в цій сфері становлять різні інтерпретації системи, яка була встановлена раніше. В Європі опис китайської мови з'являються на початку 18 століття, довгий час в них не було чітко простежена різниця між веньянем та сучасною китайською мовою. Таку тенденцію можна помітити і в першій граматиці М.Я. Бічуріна. В другій половині 19 століття існували теоретичні праці присвячені веньяню, одна з найважливіших – "Новий синтаксис китайської мови" С.Е. Жюльєн, а також детальна праця з граматики Г. Габеленца "Грамматика китайської мови" [19, с. 24]. В 1898 році в Китаї Ма Цзяньчжун вперше створив граматику, яка мала назву "Грамматичний компендіум пана Ма" давньокитайської мови побудованою за схемою, прийнятою в європейському мовознавстві [31, с.132]. У своїй праці він брав шкільну граматику латинської мови як приклад, і приділив значну увагу значенню службових слів. Це є фактично першою ґрунтовною працею з граматики китайської мови, яка написано про мову веньянь мовою веньянь. Він вперше робить чіткий і широкий поділ на частини мови, виділяючи:

- шицзи, до яких включив іменники, займенники, прикметники, дієслова, числівники, прислівники;

- сюйцзи, до яких включив сполучники, прийменники, вигуки та допоміжні морфеми. Він вперше підіймає найважливішу проблему наявності чи відсутності частин мови в китайській мові. Ма Цзяньчжун також досліджує систему

закономірностей організації китайського речення та вводить поняття "членів речення". Проте, варто зазначити, що в праці були деякі неточності щодо визначення лінгвістичних термінів. Переклади пам'яток з давньокитайської мови на європейські мови також сприяли дослідженню питань розвитку китайської мови. Так, наприклад, перекладами з веньяню займалися британський синолог Дж. Легг, французький перекладач та синолог Е. Шаванн [107, с. 17]. На початку 20 століття для вивчення веньяню були створені спеціальні практичні посібники та підручники. В 30-х роках 20 століття дослідження веньяню зосередилося на створення словників, окремі види яких були створені у формі енциклопедій, що описували реалії стародавнього Китаю. У цей період почало швидко розвиватися вивчення історичної фонетики давньокитайської мови – веньянь. Найбільший внесок у цій галузі зробив Б. Карлгрен, який реконструював фонетичну систему давньокитайської мови [38, с. 197]. Над фонетикою давньокитайської мови працювали також європейські та російські лінгвісти. Б. Карлгрен також один з перших застосував лінгвістичні методи для аналізу тексту написаного веньянем, його дослідницькі прийоми були розвинені в працях Ян Боцзюня, який застосував їх для датування тексту "Ле-цзи" [111, с. 65]. Після створення Китайської Народної Республіки, було опубліковано ряд праць з граматики веньяню саме практичного призначення. Дослідження з історії китайської мови також мають зв'язок з дослідженням давньокитайської мови. Перша робота, яка містила в собі всі аспекти давньокитайської мови – фонетику, граматику, лексику – "Нарис історії китайської мови" Вана І, також пов'язана з історією давньокитайської мови [37, с. 321]. Він вказує на те, що найбільшою помилкою лінгвістів попереднього покоління є накладання граматичних правил європейських мов на китайську мову. В Європі Ж.Мюллі, який опублікував тритомну граматику давньокитайської мови наслідує традиції Г. Габеленца. В протилежному напрямку працює канадський учений Добсон, він застосовує до веньяню методи та терміни дискриптивної лінгвістики. Радянські мовознавці приділяли увагу сучасній китайській мові, матеріали давньокитайської мови використовувалися лише для порівняння та пояснення деяких явищ у сучасній китайській мові, які прийшли з веньяню.

2.2. Вербалізація веньяню в текстах офіційно-ділового стилю

Веньянь – це давньокитайська літературна мова, що має більш ніж тисячолітню історію. Уже в 1 тис. н.е. розійшлася з мовою усного спілкування і стала незрозумілою на слух. Ця мова стала зберігатися тільки в письмовій формі. Веньянь служила мовою філософської прози і новели. Крім цього, веньянь застосовувалася в сфері науки і техніки, політики, адміністрації, функціонувала як мова канонічних книг, красного письменства. Веньянь активно використовувалася в якості літературної мови аж до початку 20 століття і була головним засобом загально прийнятого китайського спілкування, тому що служила сполучною ланкою між різними китайськими діалектами [88, с. 56].

Уже в давньокитайський період, приблизно в 2 століття до нашої ери, з'являються відмінності між письмовою, літературною китайською мовою і усною мовою. Письмова мова змінювалася порівняно повільно аж до 20 століття в Китаї використовувалася письмова мова, що залишалася в своїй основі давньокитайською, та веньянь, що дослівно і означає письмова мова, яка була в Китаї з кінця епохи Хань. Надалі давньокитайський мову, вірніше, її трохи видозмінена форма – веньянь, продовжує вживатися в філософській, історичній, науковій літературі, в законодавстві, офіційному і діловому листуванні, а також і в художній літературі; паралельно існує (починаючи з 9 – 10 століття) література на розмовній мові, але жанри, де вона панувала, вважалися “низькими”, що не заслуговують уваги освіченої людини. Веньянь довгий час служив літературною мовою не тільки для Китаю, але і для ряду сусідніх країн – Кореї, Японії, В'єтнаму. У Китаї він зберігав свої позиції до початку 20-х років 20 століття. Автори, які писали на веньянь, брали за зразок переважно мову творів 5 – 3 століття до нашої ери (кінець епохи Чжоу і епоха Цинь) і частково – наступних чотирьох століть (епоха Хань). Давньокитайський мову цього часу – з 5 століття до нашої ери по 2 століття нашої ери – можна назвати класичною китайською мовою [42, с. 34-35]. Давня літературна мова Китаю – веньянь, продовжує і в даний час впливати на сучасну китайську літературну мову. В китайському

середньовічному суспільстві веньянь був мовою художньої літератури, культури, науки, техніки, проте він не являвся кодифікованою мовою з точно визначеною граматиною та лексикою. Вивчення цієї мови полягало не в засвоєнні граматики і не у виконанні вправ на певні правила, а в детальному вивченні літературних творів минулого, вивчення їх напам'ять і створенні власних творів за зразках митців того часу. До початку 19 століття стилістичні пошуки письменників призвели до того, що веньянь поділився на два стильові типи: перший – стиль прози з суворими метричними законами, другий – вільний стиль, який не мав чітких обмежень у своїй формі. Під час створення веньянь базувався на північних давньокитайських діалектах, зазнаючи певних змін, проіснував аж до початку 20 століття в якості письмово-літературної мови Китаю, яка обслуговувала науку, діловодство, політику, школу, художню літературу в багатьох її жанрах [52, с. 16]. Функціональний розвиток веньяню як мови культури, науки, техніки стояло на більш складному шляху, тому що до нього висувалися вимоги такі як стислість і чіткість. Так, наприклад, офіційно-діловий стиль давньокитайської мови веньянь характеризувався вживанням стандартних формул та виразів, спрощений синтаксис, проста лексика, яка не обмежувалася лексикою тільки веньяню. Веньянь був відірваний від живої розмовної мови, і не відображав змін, що відбулися в розмовній мові за кілька століть.

У результаті демократизації суспільного життя в Китаї, виходу на політичну арену широких народних мас, літературно-мовної практики письменників-реалістів, прогресивних громадських діячів і публіцистів розмовна мова (байхуа) витіснила веньянь як систему структурних і стилістичних норм. При цьому веньянь збагатив сучасну літературну мову явищами, які надали їй стилістичного відтінка. Спостереження вказують, що одиниці сучасної мови, зазначені в лінгвістичних працях елементами веньянь, або веньянізмами, неоднорідні в плані їх ставлення до сучасної літературної норми і в свою чергу поділяються на ряд груп. До першої групи належать запозичення з веньянь як літературної мови, тобто ті, які зберегли позицію вживаних в сучасній китайській літературній мові. Щоб відрізнити багато з них від новостворених використовують сталі критерії [45, с. 67]

Критерій односкладовості та двоскладовості, з яким певною мірою пов'язують різницю веньянь і байхуа, тут застосувати неможливо, оскільки веньянь в ході свого розвитку насичувався двоскладовою словами і в цьому сенсі певною мірою перейшов в сучасну літературну мову. До таких повноправних одиниць сучасної літературної мови можна віднести стійкі словосполучення-фразеологізми з архаїчними за походженням компонентами. Зазвичай під фразеологізмами китаїсти розуміють головним чином так звані чхенюї, тобто стійкі фразеологічні словосполучення (частіше чотирьох складові), побудовані за нормами давньокитайської мови, семантично монолітні з узагальнено-переносним значенням, що носять експресивний характер і функціонально є одним з членів речення. Фразеологічні словосполучення це дуже велика група, куди входять крилаті вислови, літературні кліше, трафарети, літературні цитати (так звані дяньгу) [87, с. 54]

Значна частина розглянутих мовних засобів має книжкове забарвлення, однак являючись частиною відповідних рівневих підсистем мови, входячи в системні відносини з іншими елементами цих систем, вони залучаються до процесів їх розвитку, у тому числі і в процесі перерозподілу стилістичного «навантаження». Наприклад, веньянізми, які мали книжкову забарвлення, в силу частого вживання і проникнення в розмовну мову, стають загальноживаними, не раз відзначалося проникнення в розмовну мову (тобто зниження рівня книжності) синтаксичних рамкових конструкцій зі службовими словами веньянь. Отже, розглянуті одиниці можна віднести до веньянізмів, лише якщо брати за основу їх походження, а не сприйняття їх в рамках сучасної літературної норми. Носії мови, не знайомі з веньянем, в тому чи іншому обсязі, в залежності від культурного рівня, їх розуміє і вживає відповідно до їх стилістичного значення. Саме тому в словниках вони подаються без стилістичних вказівок, що посилаються на їх архаїчний характер. До другої групи засобів, відносяться одиниці, що зустрічаються в письмовому вжитку, в літературній мові. Слід зазначити, що оскільки процес розвитку мови активно триває, межа літературної лексики, з боку веньянь продовжує залишатися відкритою: в літературі зустрічаються слова з веньяню, які ще не увійшли до відповідних синонімічних рядів літературної мови, що розглядається як система [87, с.211].

Є ще одна група, яка належить до явищ веньяню, існування таких явищ обумовлено особливостями ієрогліфічного писемного мовлення і розмитістю кордонів між морфемою і словом в китайській мові. Важливою властивістю писемного мовлення є призначеність для зорового сприйняття, звідси випливає, що є можливість неодноразово звертатися до письмового тексту для його осмислення й здатності писемного мовлення відокремлюватися від усного. Це відокремлення сягає різного рівня, залежно від типу писемності. Буквене письмо передає план вираження одиниць мови на рівні фонем, ієрогліфічне ж фіксує слова або морфеми.

Однак після того як веньянь в 20-х роках вийшов із практичного вжитку, інтерес до давньокитайської мови зменшився. Найважливіші праці з давньокитайської граматики, видані в цей період (не тільки в Китаї, але і в Європі), за формою стають більш схожими одна на одну. Давньокитайська мова вже в епоху Чжоу характеризується багатоманітною лексикою. Його словник в ряді спеціальних галузей, як, наприклад; військова справа, державний устрій, дипломатія, етикет, вже тоді володів великою розгалуженою термінологією [65, с.112].

Часто для одного і того ж поняття існувало кілька слів з різними соціальними або емоційним відтінками; наприклад, кажучи про смерть людини, вибирали різні дієслова в залежності від того, чи був це імператор всього Китаю, князь, боярин, вчений або проста людина. Не тільки терміни, але і звичайні слова розмовної мови часто мають дуже вузьке, конкретне значення. Так, відповідно до словника "Шо вень", колосся або зерна хлібних злаків називалися 稼 jià, а вся рослина разом зі стеблом – 禾 hé. У словнику "Ер я" перераховується більше двадцяти назв гір, що розрізняються за формою або як-небудь інакше, близько тридцяти позначень масті коней і тому подібне [52, с.21]. Очевидно, що на ряду з цим в давньокитайській мові існують також слова із загальним значенням (наприклад, назва гори або коня в загальному значенні). Майже всі слова давньокитайської мови односкладові. Винятком є слова, утворені за допомогою повного або часткового повтору (докладніше розглянемо нижче): вони завжди бувають двоскладовими. Крім того, в давньокитайській мові є незначна кількість справжніх двоскладових слів (припускають, що вони мають іноземне

походження) – наприклад, назва певних перевтілень, які зазвичай описувались в літературних творах. Проте, ті ж слова можна зустріти в текстах і в односкладовій формі, а в словниках нерідко кожному складу двоскладового слова штучно приписується самостійне значення. Таким чином, двоскладові слова, очевидно, сприймаються як незвичайне явище. У давньокитайській мові зустрічаються також поєднання односкладових слів, значення яких не виходить (або не повністю виходить) із значення їх складових частин і які при перекладі повинні розглядатися як єдине смислове ціле, наприклад: 天下 *tiānxià* *весь світ* (дослівно все те, що під небом); 先生 *xiānshēng* *учитель* (дослівно, той що раніше народився). Сюди ж можна віднести досить численні назви людей по їх заняттям, що складаються з слова 人 *rén* людина або 夫 *fū* чоловік, 父 *fù* старий) і визначення до нього [59, с. 38].

Такі поєднання не є односкладними словами. Якщо слово є повним повтором одного і того ж складу без всяких фонетичних змін, воно вживається в реченні тільки як присудок або як означення до присудку. Після нього часто (але не завжди) стоять службові слова. Значення повтору частини в слові невизначене, вони не позначають конкретної дії або якості предмету, а скоріше описують, яке враження справляє предмет, які відчуття викликає; вони мають швидше образну і емоційну, ніж логічну природу. Часто вживання повтору нічого не додає до логічного змісту речення. Таке ж значення, як і повтори, мають і односкладові слова, після яких стоять службові слова, зазвичай супроводжуються повторами. Крім повного повтору кореня в старокитайській мові широко поширений частковий повтор, при якому один або кілька звуків складу змінюються за допомогою часткового повтору можуть бути утворені слова того ж типу, що й за допомогою повного повтору. Іменники, утворені за допомогою часткового повтору, вживаються так само, як і звичайні односкладові іменники. Вони не мають будь-якого особливого емоційного відтінку. Давньокитайське слово не мало форми, але слово не було цілком тотожне кореню, так як зустрічалися пари або групи слів, утворених від одного і того ж кореня шляхом чергування звуком або за допомогою афіксів (які не складали окремого складу). Склади, утворені від одного кореня, іноді писалися одним і тим же ієрогліфом, але

могли існувати і спеціальний ієрогліфи для кожного з них. Сміслові відношення між такими словами могли бути досить різноманітними [62, с. 48].

Усі слова давньокитайської мови перш за все діляться на дві основні групи, які в китайській мові називаються "повними словами" і "порожніми словами" (такий звичайний переклад відповідних китайських термінів; правильніше було б перекладати їх як "реальні слова" і "уявні слова"). Перша група – це повнозначні слова, друга – службові слова і займенники. Число повнозначних слів практично необмежено; навпаки, порожніх слів порівняно небагато, вони можуть бути підраховані. У той же час до числа порожніх слів належать найбільш вживані слова давньокитайської мови, тому і у звичайних текстах майже четверту частину або навіть третину всіх слів становлять порожні. Службові слова і займенники в давньокитайській мові мають деякі загальні ознаки; і ті і інші іноді можуть бути позбавлені наголосу. Однак між ними є і суттєві відмінності. Займенники не позначають безпосередньо осіб або предмети. Вони отримують конкретне значення тільки в контексті, замінюючи назви згаданих раніше конкретних осіб або предметів; деякі з них (питальні займенники) замінюють назви осіб і предметів, ще не відомих, тому хто говорить. Службові ж слова взагалі не позначають самостійних предметів, дій, якостей, а служать для зв'язку слів у реченні або для вираження додаткових граматичних значень, можуть додавати значення до основного лексичного значення слова (наприклад, значення часу або дієслова). Займенники, як і повнозначні слова, можуть виконувати в реченні різні функції, поєднуватися зі словами різних груп, іноді навіть вживатися самостійно як окреме неповне речення. Стосовно службових, слів кожне входить до складу дуже обмеженого числа граматичних конструкцій або навіть тільки однієї якої-небудь конструкції. Одні службові слова тоді стоять у кінці речення, інші – на початку, треті можуть мати перед собою тільки іменник, четверті іноді передують дієслова. Між службовими і знаменними словами немає чітко окресленої межі [63, с. 81].

Є деякі групи слів, які по своїй нечисленності, або ситуації можуть вживатися тільки в одній певній конструкції та наближаються до службових слів, але не є ними безсумнівно. Так, наприклад, післяйменники, модальні дієслова, числівники,

прислівники. Службові слова виражають в давньокитайській мові ті значення, які в флективних мовах властиві формам слів, тому в давньокитайській граматиці по можливості розглядаються значення кожного із порожніх слів окремо. Значення повних слів граматика не вивчає, та це було б і неможливо практично.

Ситуація з мовою веньянь змінилася після студентського руху 4 травня 1919 року, учасники якого вимагали скасування веньянь, з тих пір веньянь втратив своє привілейоване становище. Під веньянізмами (архаїзмами) розуміють слова, які не тільки повністю вийшли з активного вживання і утворюють в мові пласт застарілої лексики, але також і ті слова, які незважаючи на свою давню етимологію, до сих пір використовуються в сучасній китайській мові в різних функціональних відтінках [67, с. 123]. Переважно цей тип архаїзмів використовується в якості пов'язаних морфем у складі складних слів, а також в якості постійних компонентів різного роду стійких словосполучень; причому основне (давнє) значення багатьох таких архаїчних одиниць зрозуміло носіям сучасної мови. Частотність появи веньянізмів в межах різних функціональних стилів сучасної китайської мови різна, більшого за все їх зустрічається текстах офіційно-ділового стилю, в тому числі в нормативно-правових документах, публіцистичних і наукових текстах. Для мов ізольюючого типу, до яких відноситься китайська, характерна відсутність морфології в традиційному розумінні цього слова, тому основним засобом вираження граматичних відношень, крім порядку слів, є службові слова. Саме службові слова зазнають від епохи до епохи найбільших змін, що відбуваються в граматичній системі мови, вони в першу чергу демонструють специфіку мови різні періоди її історії. Існує велика різниця в граматичному складі класичного веньянь і сучасного байхуа. Переважна велика кількість службових слів сучасної китайської мови беруть своє походження від веньяню. Найчастіше вони зберігають своє традиційне значення, набуваючи при цьому ряду нових граматичних функцій. Це свідчить про те, що процес архаїзації може протікати в мові по-різному, існують різні етапи і форми архаїзації мовних одиниць, які не обов'язково зводяться тільки до відмирання даного слова, інакше кажучи, поєднуючись з іншими морфемами, архаїзм може отримати в мові "нове життя". З іншого боку, існують приклади, коли службові слова з веньянь потрапляли

в сучасну китайську мову в своєму первозданному вигляді, тобто їм вдалося не просто залишитися у вжитку, а й успішно асимілюватися в новому мовному середовищі. Сполучники, що виражають єднальний зв'язок 与 yǔ і 及 jí; заперечення 无 wú і 非 fēi, широко використовувані в сучасній китайській мові і часто зустрічаються в юридичних текстах [83, с. 327].

Службові слова веньянь, як правило, багатозначні, проте наведемо лише деякі значення окремих елементів веньянь, що збереглися в мові й зараз часто зустрічаються в текста юридичного характеру. Розглянемо елементи веньяню, що часто зустрічаються в нормативно-правових документах на китайській мові .

- 由 yóu – прийменник, який має два основних значення:

1) з, від, з, по, через (точка відліку в просторі або часі, вихідний пункт дії) – в цілому, схожий з прийменниками 自 zì і 从 cóng. Наприклад: 享有由议员身份而产生的 xiǎngyǒu yóu yìyuán shēnfèn ér chǎnshēng de – *користуватися деякими особливими правами, породжуються статусом депутата парламенту;*

2) прийменник, який вказує на суб'єкт дії (в деяких випадках – з відтінком повинності або відповідності нормі). Наприклад: 政府由议会产生 zhèngfǔ yóu yìhuì chǎnshēng – *уряд призначається парламентом;* 内阁首脑由国家元首任命 nèigé shǒunǎo yóu guójiā yuánshǒu rènming – *глава уряду призначається президентом* [94, с. 92].

Також, варто згадати, що відмінності між 根据 gēnjù і 按照 anzhào функціональні: 根据 gēnjù може виступати у функції дієслова, прийменника та іменника; 按照 anzhào, зберігаючи дієслівну природу частіше вживається як прийменник. Наприклад: 根据中共中英的建议 gēnjù zhōnggòng zhōng yīng de jiànyì – *за пропозицією ЦК КПК;* 按普通法律程序 an pǔtōng fǎlǜ chéngxù – *згідно з процедурою звичайних законів.*

Прийменник 依照 yīzhào може виступати і як привід, і як дієслово зі значенням слухатися; прислухатися; слідувати чомусь. 依照 法律 服兵役 yīzhào fǎlǜ fú bīngyì – відповідно до закону нести військову службу.

本 běn – *цей; даний; справжній* – вказівний займенник письмового стилю, відповідає в путунхуа вказівним займенників 这 zhè і 那 nà. На відміну від останніх вживається в цьому значенні без рахункового слова. Наприклад: 本 宪法 běn xiànfǎ – *ця конституція*; 本 协定 běn xiédìng – *дана угода* [76, с. 55]

以及 yǐjí – а також; і. Сполучник 以及 yǐjí належить до письмового стилю мови. Поєднує в простих реченнях однорідні члени, а в складних – прості речення.

未 wèi – стоїть перед словом, вживається в значенні заперечення ні, як частка не в українській мові і позначає недосягнення якої-небудь властивості або ознаки, статусу. Наприклад: 未成年 wèi chéngnián – *неповноліття*; неповнолітній, 未婚 wèihūn – *неодружений; незаміжня*.

Веньянь – на думку ряду дослідників, була мертвою мовою і майже не змінювався протягом століть, таким чином вона представляється нам кілька спрощеною давньокитайською мовою, поєднавши риси сучасного і середньовічного. Однак при цьому веньянь характеризується наявністю певних специфічних рис, властивих тільки йому, що робить веньянь найважчим для розуміння варіантом китайської мови [79, с.71]

З наведеного вище короткого опису декількох службових слів веньянь видно, що в давньокитайській мові службові слова представляли собою досить складну систему засобів вираження граматичного значення, опанувати яку було вельми непросто. Слід зазначити, що службові слова веньянь у сучасному тексті також становлять значну складність для розуміння, особливо коли вони використовуються не поодиноці, а разом. На матеріалі даної статті ми можемо зробити висновок про те, що присутність веньянізмів в нормативно-правовій документації в сучасній китайській мові має велике значення. Підсумовуючи все вищевикладене, ми

приходимо до висновку, що без знання веньяню неможливо в граматичному плані правильно адекватно перекласти документацію на китайській мові.

Офіційна мова належить до групи книжних стилів сучасної китайської мови, в зв'язку з чим в ній важливу роль відіграють веньянізми, слова, запозичені зі старого літературної мови веньянь.

Веньянізми складають значну частину лексичного складу офіційно-ділового стилю. Широке вживання веньянізмів в діловому мовленні пояснюється тим, що давньокитайський мову лаконічний і в той же час ємний за своїм змістом, тому часом зручніше використовувати вже готові загальноприйняті вирази веньянь.

Слова, запозичені з веньянь можна розділити на три групи.

1) лексика;

2) займенники:

此 cǐ – вказівний займенник *це, цей, поданий* (відповідає сучасному 这 zhè);

本 běn – вказівний займенник *це, цей, поданий*;

其 qí – присвійний займенник *свій, його, їх*;

何 hé – питальний займенник *який, чому, як*.

何足挂齿 hé zú guàchǐ – *не варто подяки*.

3) Службові слова:

而 ér – єднальний сполучник *і*;

则 zé – сполучники *то, тоді*;

之 zhī – показник відношення приналежності (відповідає сучасній частці 的);

乏 fá – прийменник, що вводить додаток *кого, що* до дієслова;

于 yú – прийменник; вказує на місце, особу, час;

均 jūn – узагальнююче слово перед присудком *все, весь*;

已 yǐ – прислівник, показник досконалості дії *вже* [118, с. 86].

Таким чином, не будучи офіційною літературною мовою Китаю з 20 століття, веньянь досі є невід'ємною частиною китайської культури, без якої оволодіння сучасною китайською мовою буде складним процесом. Зважаючи на все

вищезазначене, можна зробити висновок, китайська мова на сучасному етапі це не лише сучасна лексика і синтаксичні конструкції, а й слова та вирази з веньяню, які виконують різні стилістичні, граматичні так лексичні функції в китайських текстах офіційно-ділового стилю.

2.3. Веньянізми як повноцінний елемент в китайських текстах офіційно-ділового стилю

Як вже зазначалося основними функціями офіційно-ділового стилю є забезпечення ефективних взаємовідносин між окремими структурами в сфері соціального управління на всіх рівнях, комунікація в адміністративній сфері і суспільного життя. Він використовується при складанні всіх видів документів – законів, наказів, контрактів, договорів, розпоряджень, актів, заяв. Цей стиль так знаходить своє застосування при написанні ділових листів. Офіційно-діловий стиль є затвердженим при проведенні дипломатичних переговорів, а також на зустрічах ділових партнерів. Хоча за своїм смисловим значенням і функціональному призначенню мовні штампи офіційно-ділового стилю неоднакові в залежності від характеру документу, але по своїй мовній природі вони відносяться до одного класу стилістично забарвлених одиниць китайської мови. Для офіційно-ділового стилю особливо характерні шаблони з вживанням стилістично маркованих мовних одиниць, традиційність мовленнєвого оформлення.

Іншими особливостями офіційно-ділового стилю є точність, імперативність, об'єктивність і документальність, конкретність, офіційність, стислість форми. Мовні засоби офіційно-ділового стилю утворюють відносно замкнуту систему, основу якої складають одиниці двох рівнів: лексичного і синтаксичного [81, с.47].

Використання офіційно-ділового стилю зосереджується в таких формальних цілях як підтримати розмову, так і практичних цілях – отримати або обмінятися необхідною інформацією, домовитися про питання, які цікавлять партнерів, встановити контакт, ділові відносини, дотримуючись при цьому певних правил та форм виконання поставлених завдань. Офіційна мова належить до групи книжкових

стилів сучасної китайської мови, в зв'язку з чим в ній важливу роль відіграють веньянізми, слова, запозичені зі старого літературної мови веньянь. Крім того, нерідкі випадки вживання чен'юй [86, с. 32].

Веньянізми складають значну частину словникового запасу офіційно-ділового стилю. Офіційна мова належить до групи книжних стилів сучасної китайської мови, в зв'язку з чим, в ній значну роль відіграють так звані веньянізми, слова запозичені зі старої літературної мови веньянь. Крім того, нерідко можна зустріти словосполучення, побудовані за правилами граматики давньокитайської мови. Таким чином, веньянізми складають значну частину лексичного складу писемної мови, до якої належить і офіційно-діловий стиль мовлення. Проте це не заперечує наявності в усному мовленні, таких слів, хоча варто зазначити що їх кількість значно менша. Широкий спектр вживання веньянізмів в офіційно-діловому стилі зумовлене тим, що давньокитайська мова є лаконічною, але змістовною, тому часто в офіційно діловому стилі використовують вже готові сталі вирази стародавньої мови, що стали загальноприйнятими.

В.А. Курдюмов виділяє такі основні риси граматики веньяню, що відображаються в офіційно-діловому стилі [57, с. 164]:

- фактично повна односкладовість лексичних одиниць. Класичний китайський текст на веньянь характеризується стислою формою, містить приблизно вдвічі менше ієрогліфів, ніж той самий текст на сучасній китайській мові. Цьому сприяє те, що в веньянь переважають односкладові слова (записуються одним ієрогліфом), а в сучасному китайському – двоскладові (записуються двома ієрогліфами);

- гранично широкий діапазон "лексичного" і "граматичного" значення, що локалізуються тільки в контексті, завдяки чому можуть виникати неоднозначні тлумачення і переклади древніх текстів;

- опора на контекст, що дозволяє уникнути частого вживання займенників, часто їх не вживають взагалі;

- топіковий характер речень, тобто позицію підмета займає будь-яке слово, яке повинно бути актуалізовано як те, про що йде мова, незалежно від того, чи є воно "суб'єктом", "об'єктом", "адресатом", позначенням місця.

- відсутність розділових знаків;
- відсутність афіксації.

Розглядаючи проблему укладання або перекладу нормативно-правового документа, ми звернули увагу на наявність елементів давньокитайської мови – веньянь (文 言 wényán), які можуть нести певну складність при перекладі тексту, адже характерною ознакою таких слів є багатозначність лексичних одиниць. Усі веньянізми поділяють на два основних типи: лексика, що прийшла з веньянь (слова, в тому числі службові, фразеологізми) та синтаксичні фігури – особливі синтаксичні конструкції, побудовані на лексичних та граматичних нормах мови веньянь. Веньянь – лаконічна і в той же час містка в смисловому плані мова. Тому окремі елементи знайшли широке застосування в офіційно-діловому стилі. Частотність появи веньянізмів в межах різних функціональних стилів сучасної китайської мови різна, більшого за все їх зустрічається текстах офіційно- ділового стилю, в тому числі в нормативно-правових документах, публіцистичних і наукових текстах. Для мов ізольованого типу, до яких відноситься китайська мова, характерна відсутність морфології в традиційному розумінні цього слова, тому основним засобом вираження граматичних відношень, крім порядку слів, є службові слова. Саме службові слова зазнають від епохи до епохи найбільших змін, що відбуваються в граматичній системі мови, вони в першу чергу демонструють специфіку мови різних періодів її історії. Переважна більшість службових слів сучасної китайської мови беруть початок від веньяню. Найчастіше вони зберігають своє традиційне значення, набуваючи при цьому ряд нових граматичних функцій. Це свідчить про те, що процес архаїзації може протікати в мові по-різному[60, с. 134-135].

Роль веньянізмів в деяких текстах офіційно-ділового стилю вважається значною, так як тексти, що включають в себе веньянізми, важкі для розуміння, ми можемо стверджувати, що перед нами стоїть необхідність дослідження ролі та особливості вживання веньянізмів (запозичених слів з давньої літературної китайської мови, що вживаються в сучасній мові) в офіційно-діловому стилі сучасної китайської мови. Адже за нашими спостереженнями, будучи лаконічним засобом на

позначення понять, веньянізми зберігають та проявляють у сучасній мові певну ступінь активності, їх використання є однією з головних особливостей тексту офіційно-ділового стилю. Так наприклад, деякі службові слова в офіційно-ділових текстах можуть виступати і в якості веньянізмів, і в якості сучасних слів. Залежно від цього вони мають різні значення. Тому при перекладі необхідно звертати увагу на те, яку функцію виконують такі слова, як 自 zì, 所 suǒ, 为 wéi, 则 zé, 方 fāng, 等 děng та інші [80]. У текстах написаних на веньянем часто відсутні розділові знаки, опущені займенники, а також підмет, це викликає труднощі при перекладі. Проте переклад лексичних одиниць, які прийшли з веньяню і застосовується в офіційно-діловому стилі також може спрощувати процес перекладу всього тексту, так як деякі лексичні одиниці не отримали сучасних значень: 如此 rúcǐ – тож, 从而 cóng'ér – таким чином, 于是 yúshì – тоді, в результаті, 而已 éryǐ – лише, 宏伟 hóngwěi – величний, 若干 ruògān – декілька [73, с. 45-47]

Переклад деяких одиниць також може ускладнюватись тим, що до значень вже функціонуючих в сучасних текстах елементів веньяню додаються сучасні значення вказаних лексичних одиниць. У сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю також нерідко зустрічаються історизми та архаїзми, які наділені стилістичним забарвленням, які виступають в якості старих назв на позначення сучасних явищ. Переважно цей тип архаїзмів використовується в якості пов'язаних морфем у складі складних слів, а також в якості постійних компонентів різного роду стійких словосполучень; причому основне древнє значення багатьох таких архаїчних одиниць (хоча, звичайно, не всіх) зрозуміло носіям сучасної мови.

Службові слова веньянь, як правило, багатозначні, проте в даній статті ми не претендуємо на вичерпне висвітлення поставленої проблеми, тому наведемо лише деякі значення окремих елементів веньянь, що збереглися в мові і понині і часто зустрічаються в текстах юридичного характеру. Розглянемо часто зустрічаються елементи веньянь в нормативно-правових документах на китайським мовою. 由 yóu – прийменник, який має два основних значення:

- 之, від, з, по, через (точка відліку в просторі або часі, вихідний пункт дії) – в цілому, схожий з прийменниками 自 zì і 从 cóng ;

- прийменник, який вказує на суб'єкт дії (в деяких випадках – з відтінком повинності або відповідності до норми) [75, с. 387].

У текстах офіційно-ділового стилю нерідко зустрічаються, також синтаксичні особливості вєньяню, що включають в себе синтаксичні конструкції і службові слова з вєньяню. Наприклад, використання деяких часток для логічного виділення в реченні додатка, що стоїть після цієї частки. Під час дослідження китайського тексту офіційно-ділового документа, звернули увагу на вживання специфічних лексичних одиниць, які є характерною ознакою стилю і постають значними факторами впливу при перекладі таких текстів.

Проблема перекладу елементів вєньянь вельми актуальна, як через велику їх кількість в сучасних текстах, так і в силу певних труднощів, пов'язаних з процесом перекладу. Якщо говорити про стилістичні особливості вєньянізмів, то для їх адекватного перекладу необхідно вміти підібрати еквівалент в мові перекладу того ж стилістичного забарвлення, яке є у відповідного китайського слова. Але не завжди словникові значення і їх стилістичне забарвлення потрібно механічно відтворювати в перекладі

Фразеологізмів, що ведуть своє походження з давньокитайської мови, в сучасних текстах дуже багато. Крім чотирьохскладних утворень, типу наведених вище, які називаються чєн'юй, зустрічаються і більш довгі, багатоскладові. Важчими для перекладу являються випадки, коли автор використовує не весь фразеологізм цілком, а лише окремі його елементи, тобто тільки натякає на нього. Історія походження чєн'юй допомагає зробити переклад зрозумілим для читача в тому випадку, коли дослівний переклад не сприймається через відсутність відповідних знань.

У сучасних текстах вєньянізми іноді присутні не тільки у вигляді фразеологізмів, що мають давнє походження, а й у вигляді прямих цитат з книг старокитайської філософії. Оскільки сучасний китайський читач в своїй масі не знає

веньянь, то ці цитати зазвичай супроводжуються перекладом або переказом на сучасній мові. У текстах також часто зустрічаються вирази, створені за моделями лексичних зворотів, які прийшли з веньяню. Такі лексичні одиниці не завжди бувають в словниках, але знаючи принципи їх побудови, можна досить точно перекласти їх на українську мову.

До веньянізмів можна віднести також слова, що позначають вже зниклі реалії, тобто архаїзми, які вживаються в даний час з певним стилістичним забарвленням. Переклад таких слів повинен супроводжуватися невеликим коментарем без якого сенс речення буде незрозумілим. Службові слова веньянь, як правило, багатозначні, хоча серед службових слів веньянь, часто використовуваних в сучасній мові, невелике число становлять службові морфеми, що мають тільки одне значення. Слід зазначити, що службові слова давньокитайської мови в сучасному тексті становлять велику складність для перекладу, особливо коли такі слова використовуються не поодиноці, а разом [91, с.15]

Варто також зазначити, що при перекладі ділової документації не повинно бути присутнім емоційного значення. Переклад офіційно-ділової документації повинен бути точним, ємким, в тексті перекладу повинні бути відсутніми синтаксичні структури вихідного мови. Переклад контрактів, договорів, статутів не може бути коректним, якщо перекладач не володіє знаннями в області права, економіки, бізнесу та специфіки укладання документів.

Китайські тексти такого роду слід відносити до форм сучасного веньянь. Ознаки веньянізма досліджуваних нами текстів проявляються в наступному:

- формальні фрази. Під формальними фразами слід розуміти постійно відтворювані блоки тексту-листа, вони розташовані здебільшого в його початку і кінці. Прикладами таких формальних фраз можуть служити 尊敬的 zūnjìng de – *вельмишановний*, 此致敬礼 cǐzhì jìnglǐ – *з повагою*.

- займенники. У текстах такого типу, як правило, використовується займенники: 此 cǐ, 其 qí, 之 zhī, 刻 kè. Часто використовується займенник 贵 guì – *Ваш*.

- службові слова. До службових слів можна віднести сполучники, прийменники і зв'язки, наприклад, 与 yǔ, 及 jí, 以及 yǐjí; локативно-темпоральні сполучники 往 wǎng, 前往 qiánwǎng, 于 yú, 至 zhì; заставні 由 yóu, 为 wèi; зв'язки 即, 为 wèi, 则 zé. Прийменник з веньяню 于 yú має дуже широкий діапазон значень [87, с. 57].

Прийменниковий зворот з 于 yú може вживатися в офіційно-діловому стилі, як перед так і після дієслова або прикметника, до якого він належить. Прийменник 于 yú може вказувати на місце або вихідний пункт дії; синонімічний до прийменників 在 zài, 从 cóng, 自 zì; вживається разом зі словами на позначення місця або з іменниками. Крім прийменнику 于 yú в текстах офіційно-ділового стилю можна відзначити наявність китайського прийменник і сполучник 与 yǔ, який відповідає прийменникам та зв'язкам 跟 gēn, 同 tóng, 和 hé.

Прийменник 自 zì відповідає прийменнику 从 cóng. Обидва приводу вживаються як в просторовому, так і в часовому значеннях. Основною рисою ділової мови є точний виклад матеріалу при майже повній відсутності емоційних елементів. Слід зазначити, що при перекладі офіційно-ділових текстів, потрібно звертати увагу на граматичні запозичення з літературної мови веньянь [89, с.124].

Таким чином, можемо дійти висновку, що в офіційно-діловому стилі сучасної китайської мови присутня велика кількість веньянізмів, які в свою чергу поділяються на власне слова з веньяню та веньянізми – вирази, фразеологічні єдності, що використовуються в текстах цього стилю. Ці слова можуть мати як повноцінне значення, що лишилося незмінним з часу існування веньяню, так і виступати в ролі службових частин мови таких як, сполучник, прийменник, займенник.

2.4. Методологія дослідження особливостей вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю

Для повноцінного виконання завдань нашого дослідження необхідним є опис застосованих лінгвістичних методів. Ознайомившись з працями зарубіжних та

іноземних вчених, які вивчали особливості офіційно-ділового стилю китайської мови, а також проаналізувавши особливості функціонування веньянїзмів в офіційно-діловому стилі сучасної китайської мови ми застосовували наступні методи: метод критичного аналізу, стилістичний, функціональний, контекстуальний, метод суцільної вибірки та кількісний.

Для вивчення комплексу наукових праць, що стосується теми нашого дослідження, ми використали *метод критичного аналізу*. Метод критичного аналізу дав змогу проаналізувати сукупність джерел відповідно до заданої теми, сформулювати комплекс джерел, що являють собою перевірені факти та аналітичні дані.

Стилістичний метод в лінгвістиці за допомагає шляхом аналізу виявити специфічні одиниці мови, що функціонують в тому чи іншому стилі та виражають його. Мета стилістичного аналізу визначається встановленням системності мовного матеріалу, що формулює приналежність тексту до функціонального тексту. Мовознавці вважають, що стилістичний аналіз повинен спрямовуватися не лише на мовні фактори, а способи організації цих факторів та їх взаємодію. Таким чином, в стилістичному аналізі головним є не стилістика тексту, структурні елементи цього тексту.

В нашому дослідженні ми розглядаємо веньянїзми в аспекті офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови, саме тому ми провели стилістичний аналіз офіційно-ділових текстів і виявили в них наступні особливості, які притаманні цьому стилю:

- стандартизованість і консервативність, оскільки проаналізовані тексти створені за визначеною формою;
- точність і однозначність висловлювань;
- використання юридичної та економічної термінології;
- слова і словосполучення, що вживаються переважно в офіційно-діловому стилі (штампи, кліше, фразеологізми);
- узагальненість викладу за рахунок використання слів з узагальненим значенням;
- відсутність розмовних варіантів слів;
- ускладненість синтаксичної структури речень.

Складність синтаксичної структури в свою чергу сприяє широкому і різноманітному вживанню засобів синтаксичного зв'язку, який включає в себе граматичні запозичення з давньої літературної мови – веньянь, що і є об'єктом нашого дослідження. Методологічною основою стилістичного аналізу в лінгвістиці з 19 століття є фундаментальні положення про зв'язок мови і мислення, мови і суспільства, про соціальну сутність мови та його функцій (праці В. Гумбольдта [25], О. О. Потебні [80], Ф. де Сосюра[93], Б. Де Куртене [7], Гаспарова Б.М. [19], Б.А. Серебренникова [69], А.А. Леонтьєва [60], Г.П. Щедровицького [90]).

Ще одним з методів використаних в нашому дослідженні є *функціональний метод*. Цей метод допомагає досліджувати мову як систему засобів вираження, що слугують для здійснення певної мети: аналізу тексту іноземною мовою, в нашому випадку китайською, виходячи з того, заради реалізації яких комунікативних завдань і функцій використовується той чи інший елемент мови, чому саме такі засоби застосовуються в конкретній ситуації мовлення, який їхній прагматичний ефект і яким чином їх краще всього використовувати (або уникати). З формуванням функціональної стилістики в окрему наукову дисципліну особливого значення набувають проблеми системності досліджуваного об'єкта, соціальних функцій мови, розрізнення мови і мовлення з акцентом на проблеми вживання (використання) мови в різних сферах спілкування, пов'язаних із різними видами діяльності і формами свідомості.

Для того, щоб дослідити питання граматики тієї чи іншої мови, використовують функціональний аналіз, пояснюючи спільне та відмінне в функціонуванні елементів досліджуваного об'єкта в мові.

Вивчення лексики також закономірно вимагає функціонального підходу. Досліджуючи лексичні категорії з урахуванням властивих лексемі конотацій, ми тим самим можемо спрогнозувати структуру вираження стильових ознак тексту зі структурою засобів їх вираження, а також відповідності прагматичного потенціалу тієї чи іншої одиниці комунікативного завдання тексту офіційно-ділового стилю.

За допомогою функціонального методу ми охарактеризували роль елементів веньяню в китайському тексті офіційно-ділового стилю. Диференціюючи їх за

категоріями, ми простежили їх функції та зв'язок з вираженням основної комунікативної функції офіційно-ділового тексту. А також проаналізували засоби, що виражають лексичні та граматичні особливості вживання веньянізмів та їх функціонування в сучасній китайській мові.

Для вивчення функціональної специфіки слів та їх значень, ми застосували *контекстуальний аналіз*. Контекстуальний аналіз вивчає середовище, в якому реалізується значення мовних одиниць, а також аналіз залежності значення слова від контексту. В нашому випадку ми досліджували як змінюють своє значення веньянізми в текстах офіційно-ділового стилю та яку функцію виконують в реченні. Контекстуальний аналіз дозволив врахувати компоненти комунікативної мети.

Для забезпечення фактичного матеріалу та прикладів вербалізації веньянізмів у текстах офіційно-ділового стилю, ми скористалися *методом суцільної вибірки*.

Для кількісного співвідношення вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю було використано *кількісний метод*. Кількісний метод являє собою використання підрахунків і вимірювань при вивченні мови та мовлення. Так, як вони спираються на математичну статистику, їх називають статистичним методом. Основним об'єктом застосування кількісних методів у мовознавстві є мова, точніше, текст. Кількісні показники дають певну інформацію про сам текст. додатків лінгвістики. Широке застосування кількісних методів для опису і класифікації текстів пов'язане з тим, що більшість двосторонніх одиниць і конструкцій мови можуть служити для розрізнення текстів чи для їх класифікації. З іншого боку, кількісні методи, застосовані до текстів, розкривають способи вивчення мови, оскільки сегменти текстів, які є об'єктами підрахунків, співвіднесені з одиницями мови. Кількісні методи дозволяють кількісно описувати наявність різних мовних одиниць (фонем, букв, морфем, слів) в тексті: частоту вживання одиниць, їх розподіл в текстах різного жанру, сполучуваність з іншими одиницями. На основі досліджень доведено, що частини мови відіграють важливу роль у формуванні функціонально-мовних стилів – таких, як публіцистичний, офіційно-діловий, науковий, художній. Тому можемо стверджувати сказати, що статистика надає великі можливості для систематичного вивчення мовного функціонування і розвитку. Для того, щоб

показати кількісне співвідношення реалізації веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю, ми відібрали компоненти, що є елементами веньяню, наявні в текстах обраних як матеріали нашого дослідження (тексти договорів, статутів, ділових листів). Наступним кроком був підрахунок кількості цих компонентів та виведення відсоткового співвідношення, розрахунок був виведений за допомогою пропорції, результати оформленні у вигляді діаграми "Веньянізми в текстах офіційно-ділового стилю" та подані в 3 розділі.

Таким чином, описані методи допомогли нам охарактеризувати особливості вживання веньянізмів в середовищі офіційно-ділового стилю та провести підрахунки для наочного відображення кількісної характеристики лексико-граматичних аспектів веньянізмів у китайських текстах офіційно-ділового стилю.

Висновки до Розділу 2.

Отже, підбиваючи підсумки другого розділу, можемо зазначити що:

Стара літературна китайська мова – веньянь. Веньянь продовжує впливати на сучасну китайську мову і до цього часу, але витoki дослідження веньяню сягають декількох століть. Вивчення давньокитайської літературної мови – веньяню зосереджено на основі дослідження матеріалі творів давньокитайської літератури. Спочатку дослідження проводилися тільки в фонетиці, а вже згодом і в граматиці, яка тісно переплітається зі стилістикою. Веньянізми вживаються в текстах художнього, публіцистичного та офіційно-ділового стилях. Однією з головних причин вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови є точність так лаконічність, що є головними ознаками офіційно-ділового стилю китайської мови.

Офіційно-діловий стиль сучасної китайської мови має прямий зв'язок з мовою веньяню, адже їм обом притаманні точність, лаконічність, ясність вираження думки, стислість подачі інформації. Спостереження показують, що веньянь має безпосередній вплив на сучасну китайську мову. Щоб відрізнити вплив окремих елементів веньянь на сучасну китайську мову було створено ряд спеціальних критеріїв. Широке вживання веньянізмів в діловому мовленні пояснюється тим, що

давньокитайська мова лаконічна і той же час містка, саме тому стало загальноприйнятим використовувати сталі вирази з веньяню в офіційно-ділоому мовленні.

Веньянізми в сучасній китайській мові виражені в різних формах: у вигляді службових слів, фразеологізмів, кліше. До веньянізмів можна віднести також слова, що позначають вже зниклі реалії, тобто архаїзми, які вживаються в сучасній китайській мові, але з певним стилістичним забарвленням. Переклад таких слів повинен супроводжуватися невеликим коментарем без якого сенс речення буде незрозумілим. Службові слова веньянь, як правило, багатозначні, хоча серед службових слів веньянь, часто використовуваних в сучасній мові, невелике число становлять службові морфеми, що мають тільки одне значення

Тому, знову ж таки, постає питання правильного перекладу для точної передачі основної інформації. Переклад може ускладнюватися тим, що до значень, які були початковими і прийшли з веньяню додаються сучасні значення.

Під час дослідження лексико-граматичних особливостей вживання веньянізмів у текстах офіційно-ділового стилю варто враховувати використання відповідних методів дослідження. У нашому дослідженні приділили особливу увагу використанню спеціальних лінгвістичних методів, таких як: стилістичний, функціональний, контекстуальний, кількісний. Кожен с цих методів допоміг охарактеризувати функціональні засади веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю.

РОЗДІЛ 3

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ВЕНЬЯНІЗМІВ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Лексичні особливості вживання веньянїзмів в сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю.

На сучасному етапі розвитку китайської мови можемо помітити, що вона зазнає швидких змін у характері та формі, проте одна з рис, що лишається незмінною є наявність веньянїзмів, особливо це стосується текстів офіційно-ділового стилю. Підтвердженням цього значна кількість слів, що перейшли з веньяню в сучасну китайську мову.

На лексичному рівні вживання веньяню в офіційно-діловому стилі виражено в:

- широкому використанні характерних штампів, вузькоспеціальних термінів і номенклатурних найменувань;
- наявності особливої лексики і фразеології (офіційної та канцелярської), особливо широко представлені стилістично нейтральні і міжстильові фразеологізми;
- активне використання слів із забарвленням офіційно-ділового стилю;
- вживанні історизмів, архаїзмів та афоризмів.

Стандартизація ділового мовлення – одна з найбільш примітних рис офіційно-ділового стилю. Процес стандартизації розвивається в основному в двох напрямках:

- в широкому використанні готових, вже затвердилися словесних формул, трафаретів, штампів;
- в частому повторі одних і тих же слів, форм, зворотів, конструкцій, в прагненні до однотипності способів вираження думки в однотипних ситуаціях, у відмові від використання виразних засобів мови [95, с. 35]. До спеціальної, стилістично зазначеної лексики належать мовні штампи. Мовні штампи з елементами веньяню в великій кількості зосереджені в офіційно-ділових листах, наприклад:

尊敬的先生 – Шановний пан;

致启者 – тому, кого це стосується;

贵公司，贵方 Ваша компанія, Ваша сторона.

贵方的索赔我方已经受理。guì fāng de suǒpéi wǒ fāng jǐ jīng shòulǐ – Ваша рекламація вже прийнята нами до розгляду

您方 – Ви, Ваша сторона,

敬上 – З повагою,

本公司 – Наша компанія,

阁下 – Вельмишановний,

此通知贵方 cǐ tōngzhī guì fāng – цим повідомляємо Вас: 此通知贵方根据 104/6 号 合同，我们准备以信汇方式支付货款。Cǐ tōngzhī guì fāng gēnjù 104/6 hào hétóng, wǒmen zhǔnbèi yǐ xìn huì fāngshì zhīfù huòkuǎn. – *Згідно з домовленістю 104, повідомляємо Вас, що ми готові оплатити товар поштовим переказом.*

这一批货物质量不符合合同 规定的规格，为此本公司要求贵方赔偿。zhè yī pī huòwù zhì liàng bù fúhé hétóng guīdìng de guīgé, wèi cǐ bēngōngsī yāoqiú guì fāng péicháng – *Ця партія товару не відповідає характеристикам, зазначеним у контракті, у зв'язку з цим наша компанія висловлюємо вам претензію [107, с. 66].*

Веньянь – не можна назвати мертвою мовою, процес її функціонування все ще триває, вона постійно зазнає змін, які часто пов'язують з вживанням службових слів. Елементи веньяню, та окремі фрази (веньянізми) можна віднести до так званого "сучасного веньяню", тобто такого, що досі вживається в текстах сучасної китайської мови, особливо в текстах публіцистичного та офіційно-ділового стилів. З процесом стандартизації ділового мовлення тісно пов'язаний і процес її фразеологізації. В текстах офіційно-ділового стилю широко використовуються фразеологічні штампи або стилістично марковані фразеологізми, до них належать наступні трафаретні вирази, які вживаються:

- в юридичних документах:

具有约束力 jùyǒu yuēshù lì – *володіти обов'язковою силою;*

查照办理 cházào bànlǐ – *прийняти до відому і виконання;*

- в міжнародно-правових документах:

本条约须批准 běn tiáoyuē xū pīzhǔn – *цей договір підлягає ратифікації;*

缔约双方同意 dìyuē shuāngfāng tóngyì – *сторони домовились про;*

- в комерційних документах:

东道主 dōngdào zhǔ – *приймаюча сторона; компанія;*

协议文学 xiéyì wénxué – *текст домовленості;*

给作答复 gěi zuò dá fù – *дати відповідь комусь;*

合同规定 hétóng guīdìng – *контракт встановлює [106, с. 58-59].*

Хоча за своїм смисловим значенням і функціональному призначенню мовні штампи офіційно-ділового стилю неоднакові (це залежить від характеру документа), але по своїй мовній природі вони відносяться до одного класу стилістично відзначених одиниць китайської мови. Для офіційно-ділового стилю особливо характерні шаблон у використанні стилістично маркованих мовних одиниць, традиційність мовного оформлення.

Іншими особливостями офіційно-ділового стилю (крім стандартизації) є точність, імперативність, об'єктивність і документальність, конкретність, офіційність, лаконічність. Мовні засоби офіційно-ділового стилю утворюють відносно замкнуту систему, основу якої складають одиниці двох рівнів: лексичного і синтаксичного. На лексичному рівні, крім загальноживаних і нейтральних слів, можна виділити:

- слова і словосполучення, що вживаються переважно в китайських офіційних документах. Наприклад:

期限定 qíxiàn dìng – *регламент: 让我们把准备技术设计的期限定下来。您觉得六个月是否足够了? Ràng wǒmen bǎ zhǔnbèi jìshù shèjì de qíxiàn dìng xiàlái. Nín juéde liù gè yuè shìfǒu zúgòule? – Давайте встановимо регламент часу для підготовки технічного проекту. Як ви вважаєте, чи буде достатньо шести місяців?*

协助 xiézhù – *посприяти, допомогти: 请贵方协助办理免税进口许可证。 – Просимо Вас посприяти в отриманні дозволу на безмитне ввезення.*

专利 zhuānlì – патент: 专利, 许可证和《诺浩》是促进技术进步的因素。
Zhuānlì, xǔkě zhèng hé "nuò hào" shì cùjìn jìshù jìnbù de yīnsù – Патент, ліцензії та ноу-хау являються факторами, які сприяють технічному прогресу [108, с.45].

取决于 qǔjué yú – залежати від чогось : 切取决于订货的数量。批量大, 可以优惠。Yīqiè qǔjué yú dìnghuò de shùliàng. pīliàng dà, kěyǐ yōuhuì – Все залежить від об'єму замовлення. На великі партії є знижки.

- терміни, професіоналізми і словосполучення термінологічного характеру, що зумовлено вмістом службових документів. Наприклад: 信用证 xìnyòng zhèng – аккредитив: 凭单据以不可撤销的保兑信用证支付。Píng dānjù yǐ bùkě chèxiāo de bǎo duì xìnyòng zhèng zhīfù – Платіж буде проведено за допомогою безвідзивного підтвердженого аккредитиву.

受益人 shòuyì rén – бенефіціар: 我们将通知受益人, 为他开立不可撤销的确认的信用证。Wǒmen jiāng tōngzhī shòuyì rén, wèi tā kāi lì bùkě chèxiāo dí quèrèn de xìnyòng zhèng. – Ми повідомимо бенефіціара про те, що на його користь відкрито безвідзивний підтверджений платіж [104, с. 176].

Веньянізми складають значну частину словникового складу сучасних китайських текстів офіційно-ділового стилю. Широке вживання веньянізмів в діловому мовленні пояснюється тим, що давньокитайська мова лаконічна і в той же час ємний за своїм змістом, тому часом зручніше використовувати вже готові загальноновживані вирази веньянь. Запозичення з веньяню можна поділити на власне слова та на вирази. Слова:

- 来函 láihán – лист: 对于来函, 般用复函来回复就行了。Duiyú láihán, bān yòng fù hán lái huífù jiùxíngle – Стосовно листа, як тільки ми отримаємо відповідь, одразу ж візьмемося за справу.

- 至今 zhìjīn – до цих пір: 此前, 银监会主席尚福林曾表示, 截至今年9月末, 平台贷款的余额为925万亿元, 与去年同期基本持平。Cǐqián, yínjiānhuì zhǔxí shàngfú lín céng biǎoshì, jiézhì jīnnián 9 yuèmò, píngtái dàikuǎn de yú'é wèi 925 wàn yì yuán, yǔ qùnián tóngqí jīběn chíping – Раніше голова Комісії з врегулювання банківської

справи КНР Шань Фулін казав, що до кінця вересня цього року чистий об'єм кредитів, залучених спеціальними структурами, 9,25 трлн юанів, що загалом відповідає тогорічним показникам.

- 始终 shǐzhōng – з самого початку, несе смисловий відтінок незмінності часу, від початку до кінця, протягом усього періоду: 我们必须始终把人民的利益放在第一位, 把实现好、维护好、发展好最广大人民根本利益作为一切工作的出发点和落脚点, 做到权为民所用、情为民所系、利为民所谋, 使我们的工作获得最可靠最牢固的群众基础和力量源泉。Wǒmen bìxū shǐzhōng bǎ rénmin de liyì fàng zài dì yī wèi, bǎ shíxiàn hǎo, wéihù hǎo, fāzhǎn hǎo zuì guǎngdà rénmin gēnběn liyì zuòwéi yīqiè gōngzuò de chūfādiǎn hé luòjiǎo diǎn, zuò dào quán wèi mǐn suǒyòng, qíng wèi mǐn suǒ xì, lì wèi mǐn suǒ móu, shǐ wǒmen de gōngzuò huòdé zuì kěkào zuì láogù de qúnzhòng jīchǔ hé lìliàng yuánquán – Нам необхідно постійно ставити інтереси народу на перше місце, зробити відповідною точкою і кінцевою метою всієї нашої роботи реалізацію, підтримку і розвиток основних інтересів широких народних мас, домогтися того, щоб влада служила народу, щоб всі задуми були спрямовані до народу, щоб переслідувалися інтереси народу і щоб наша робота знайшла надійну і міцну опору в народних масах і джерело своєї сили.

- 盈余 yíngyú – прибуток: 盈余滚存 yíngyú gǔncún – Переказ залишку чистого прибутку (фірма, підприємство) в основний капітал (статутний фонд) підприємства.

- 设宴 shè yàn – влаштувати прийом: 念天我们公司在“仿膳”餐厅设晚会, 为俄罗斯的朋友门前行。niàn tiān wǒmen gōngsī zài “fǎng shàn” cāntīng shè wǎnhuì, wèi èluósī de péngyǒu mén qián xíng. – Сьогодні ввечері наша компанія організовує прийом на честь наших російських друзів [106, с. 78].

В офіційно-діловому стилі сучасної китайської мови використовують два види фразеологізмів: фразеологізми офіційно-ділового стилю та службові фразеологізми.

Відповідно до своїх функціональних особливостей офіційно-діловий стиль допускає використання тих форм словесного вираження, які здатні забезпечити

чіткість, ясність, точність формулювань та положень. Характерні фразеологізми що притаманні саме офіційно-діловому стилю, які довгий час використовуються в практиці ділового спілкування і стали типовими формами, що вживаються в сфері офіційно-ділового спілкування. Наприклад: 报部批准 *bào bù pī zhǔn* – виносити на затвердження міністерством; 把...提交首长批示 *bǎ...tíjiāo shǒuzhǎng pīshì* – передати на резолюцію керівництву; 经上级核准 *jīng shàngjí hézhǔn* – затверджено керівництвом.

Фразеологізми офіційно-ділових текстів характеризуються вживанням фразеологічних штампів, а також стійких фраз, що мають структуру речення. Наприклад:

延长任期 *yáncháng gènrí* – *продовжити термін повноважень;*

签报 *qiānbào* – *службова записка;*

具有法律权 *jùyǒu fǎlǜ quán* – *володіти юридичною силою;*

对...作出判决 *duì zuòchū pànjué* – *вносити вирок;*

缔约国 *dìyuēguó* – *Вищі Сторони договору;*

来件 *láijiàn* – *вхідний лист* [106, с.113]

Деякі слова, що повністю вийшли з вжитку сучасної китайської мови, досі вживаються в фразеологічних зворотах і до цього часу зустрічаються в офіційно-ділових текстах, прийменник 於 вживається, як правило, лише в складі фразеологічних поєднань: 求过於供 попит перевищує пропозицію.

До службових фразеологізмів належать мовні формули, свого роду словесні штампи, які виконують службові функції і є в структурно-семантичному відношенні ускладненим варіантом службових слів і спеціальних лексичних елементів. Характерна особливість службових фразеологізмів полягає в тому, що їх компоненти в переважній більшості випадків відокремлені один від одного, і отже їх можна назвати.

Вони здатні виражати різні смислові відношення: часові, цільові, причинні, умовні. Вони можуть вживаються не лише в офіційно-діловому стилі, а й в інших, тому їх не відносять лише до певного одного стилю. Службові фразеологізми – ускладнені варіанти службових слів [109, с.62]. До службових фразеологізмів можна віднести наступні:

要是 ... 话 yàoshi... huà – *якщо*;

如果 ... 时候 rúguǒ... shíhòu – *у випадку якщо*;

因为 ... 原故 yīnwèi... yuángù *через те що, з причини*;

直到 ... 时候 zhídào... shíhòu *до тих пір поки*.

Більшість же слів давньокитайської мови, в тому числі і службові, були багатозначними, деякі з них можуть поєднувати і знаменне, і службове значення, наприклад, 为 wèi могло бути зв'язкою, аналогічної 是 shì, як наприклад, в поєднанні 假期为一个月 jiǎ qī wèi yī gè yuè «час відпустки – один місяць», показником пасиву (зазвичай разом з 所 sù): 他不为金钱所动 tā bù wèi jīn qián suǒ dòng – він не зацікавлений в прибутку. Інші службові слова мають тільки граматичні значення, наприклад, 以 yǐ і може виступати як прийменник 用 yòng воно може також вводити обставину причини, виступати у функції сполучника [108, с. 89].

Аналіз офіційно-ділових текстів, а саме договорів в різних сферах діяльності, дав можливість виокремити лексичні особливості притаманні текстам даного типу. Варто зазначити, що серед договорів виділяють наступні види:

- кредитний договір 借款合同 jièkuǎn hétóng;
- трудовий договір 劳动合同 láodòng hétóng;
- шлюбний договір 婚姻家庭合同 hūnyīn jiātíng hétóng;
- майновий договір 房屋合同 fángwū hétóng;
- договір купівлі-продажу 买卖合同 mǎimài hétóng;

Одним з матеріалів, які ми обрали для нашого дослідження був договір купівлі-продажу. Як вже було зазначено в текстах договорів часто використовують кліше,

фразеологічні вирази, штампи та веньянізми. В договорі куплі-продажу можемо виокремити наступні кліше та штапми, що містять елементи веньяню [106, с.58]

价格 包括 包皮, 包装 和 标志 费 在内 – У ціну включена вартість тари, упаковки і маркування;

允许 提前 交货 – Дostroкова поставка допускається; 所 交 货物 的 付款 应 按 下列 方式 进行 – Оплата за доставлений товар повинна проводиться таким чином; 发包方 支付 承包方 预付款 为 数 – Замовник оплачує Підряднику аванс у розмірі.

为了 答复 贵方...月...号 的 询价, 通知... – У відповідь на Ваш запит від... [107 с. 73].

Крім того, в ході нашого дослідження були відзначені кліше і стандартні вирази, що містять елементи веньяню за допомогою яких вводяться обов'язкові пункти договорів, такі як зобов'язання, права і відповідальність сторін.

У кліше, які використовуються в контрактах також застосовують лексику з веньяню, що в котре підкреслює таку ознаку офіційно-ділового стилю як стислість та лаконічність, адже слова з веньяню переважно односкладові, це дозволяє зменшити зміст тексту при цьому не порушуючи смислового навантаження та важливість поданої інформації, наприклад:

未经 对方 书面 同意, 任何 一方 无权 将 本 合同 项 下 己方 的 权利 和 义务 转 给 第三方 . *Wèi jīng duìfāng shūmiàn tóngyì, rènhé yīfāng wú quán jiāng běn hétóng xiàng xià jìfāng de quánlì hé yìwù zhuǎn gěi dì sānfāng* " – Жодна зі сторін не має права передавати свої права та обов'язки за Контрактом третій стороні без письмової згоди іншої сторони"; 货物 均 采用 适合 运输 的 厂家 标准 包装, 凡 因 包装 不妥 造成 的 残 损 均 由 售 方 负责 *Huòwù jūn cǎiyòng shìhé yùnsū de chǎngjiā biāozhǔn bāozhuāng, fán yīn bāozhuāng bù tuǒ zàochéng de cánsǔn jūn yóu shòu fāng fùzé* – "Вантаж повинен бути упакований в стандартну заводську упаковку, яка підходить для транспортування. Всі пошкодження і збитки, викликані поганою упаковкою, бере на себе продавець".

卖方承担由于不当包装, 发运, 加固导致货物破损的相关责任, 由于违规密封导致的锈损的责任, 造成货物损坏责任. Mài fāng chéng dān yóu yú bù dāng bāo zhuāng, fā yùn, jiā gù dǎo zhì huò wù pò sǔn de xiāng guān zé rèn, yóu yú wéi guī mì fēng dǎo zhì de xiù sǔn de zé rèn, zào chéng huò wù sǔn huài zé rèn – *"Продавець несе матеріальну відповідальність перед Покупцем за псування, пошкодження, втрату або поломку Товару внаслідок неправильної упаковки, навантаження, кріплення, за освіту корозії через невідповідну консервації так само як за поставлений дефектний товар"* [106, 54].

У сфері ділової комунікації існує і таке нерідко зустрічається явище, як афоризми. Афоризми мають довгу історію, походять з пам'яток давньої літератури, проте в даний час знаходять своє застосування як в письмовій, так і в розмовній мові. Розглядаючи структуру такого афоризму, можна зробити висновок про те, що компоненти фразеологізму, що збереглися у своєму первісному вигляді, зберігають архаїчну структуру і повинні бути переведені з опорою на коментарі китайських тлумачних словників. Переклад афоризмів часто дослівний [108, с.99]

В офіційно-діловому стилі також вживаються словосполучення та вирази з веньяню, які мають пряме значення.

Стандартизація мови ділових паперів забезпечує той ступінь комунікативної точності, яка надає документу юридичну силу. Будь-яка фраза, будь-яке речення повинно мати тільки одне значення і тлумачення.

Отже, ми дійшли висновку, що лексичні особливості вживання веньянізмів полягають у вживанні в китайських текстах офіційно-ділового стилю мовних штампів, кліше, фразеологізмів, що прийшли з давньокитайської літературної мови. Вживання веньянізмів зумовлене тим, що деякі елементи веньяню до цього часу функціонують у мові і, не дивлячись на зміни в структурі китайської мови, змогли асимілюватися в новому мовному середовищі.

3.2. Граматичні особливості вживання веньянізмів у сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю

Особливістю веньяню є те, що його граматична система демонструє процес "спрощення" давньокитайської мови, що проявляється в різних напрямках. Перш за все службові слова давньокитайської мови у веньяні вживаються далеко не у всіх тих функціях, які зафіксовані в давньокитайській мові, таким чином відбувається звуження функцій давньокитайської мови. Найбільший представляють зміни, що відбуваються в граматичних значеннях службових слів давньокитайської мови у веньяні, а згодом зміна їх функціонування в сучасній китайській мові, а саме в офіційно-діловому стилі сучасної китайської, а також переосмислення конструкцій давньокитайської мови, при якому в веньянь або стирається і повністю замінюється новим їх значенням, або обидва значення – старе і нове – вживаються паралельно. Саме це робить пізній веньянь найважчим для розуміння варіантом китайської мови, і саме ці явища досі зазвичай уникали уваги дослідників, нерідко ототожнювали веньянь з давньокитайською. Це – мова, граматична будова якої характеризується рядом своїх, властивих лише їй рис, що складають її специфіку і відсутні в давньокитайській мові. Тут же варто зазначити, що ми намагалися представити всі основні синтаксичні конструкції і найбільш важливі службові та напівслужбові слова, але завдання їх вичерпного охоплення перед собою не ставили [20, с. 164].

За вживаністю в офіційно-діловому ми виокремили виділили наступні граматичні функції веньянізмів у тексті, таким чином вони можуть виступати в якості:

- граматичних конструкцій;
- службових слів;
- займенників;
- словосполучень.

Граматичні конструкції в текстах офіційно-ділового стилю мають свої характеристики. Найбільш вживаною вважається конструкція 以...为. У веньяні прийменник 以 в цій конструкції міг вживатися як обов'язковий або необов'язковий додаток, наприклад інструментальний або зі значенням причини 为 підпорядковуючи

以 може виступати в ролі зв'язки і мати значення робити щось або вважати щось. У сучасних текстах офіційно-ділового стилю в конструкції 以...为 прийменник 以 вводить додаток, а 为 функціонує в якості дієслова зі значенням зробити щось чимось або вважати щось, іноді може виступати в ролі головного присудка в реченні. Наприклад: 我方不反对市场供求决定物价, 但必须以企业能适应市场环境为前提. Wǒ fāng bù fǎnduì shìchǎng gōngqiú juédìng wùjià, dàn bìxū yǐ qǐyè néng shìyìng shìchǎng huánjìng wèi qiántí – Наша сторона не проти того, що ціни товарів визначаються за ринковою кон'юнктурою, але передумовою цього необхідно вважати те, що підприємство може пристосовуватися до ринкових умов [27, с.38].

Дієслово 为 може виступати в ролі другорядного присудка, в таких випадках конструкція 以...为 перекладається на українську мову дієприкметниковим зворотом. Проте найбільш поширені випадки функціонування цієї конструкції як означення до іменникової частини речення. Наприклад: 以私人企业为主的范围. – Сфери, орієнтовні на приватні підприємства.

Більшість слів давньокитайської мови, в тому числі і службові, були багатозначними, деякі з них можуть поєднувати і знаменне, і службове значення, наприклад, 为 wèi могло бути зв'язкою, аналогічної 是 shì, як наприклад, в поєднанні 假期为一个月 jiǎ qī wèi yī gè yuè "час відпустки – один місяць", показником пасиву (зазвичай разом з 所 sì): 他不为金钱所动 tā bù wèi jīn qián suǒ dòng – він не зацікавлений в прибутку.

Пасивні конструкції на основі веньяню також вживаються в офіційно-діловому стилі. Службове слово 为 в таких конструкціях вживається перед іменником, що вказує на суб'єкт дії, а 所 вживається перед дієсловом. Ця пасивна конструкція також може вживатися як означення до іменникової частини речення. В офіційно-ділових текстах також може зустрічатися інша пасивна конструкція, яка прийшла з раннього веньяню, з прийменником 于 yú. Він стоїть перед іменником, що вказує на суб'єкт дії, часто перед дієсловом стоїть дієслово 见 jiàn: 平均每年增产粮食的 52,7% 是用于新增加的

人口。píng jūn měi nián zēng chǎn liáng shí de 52,7% shì yòng yú xīn zēng jiā de rén kǒu – 52,7% щорічного приросту продовольчої продукції вживається зростаючим населенням [29, с.128].

Конструкція 不如 поєднує два елементи і вказує на те, що одному надається перевага більше, тобто в певній мірі виконує функцію порівняння. Порівнюватися можуть не лише факти, а й деякі поняття та об'єкти. Якщо конструкція стоїть між підметом і присудком у реченні, воно виражає пораду або рекомендацію до суб'єкта на який вказує підмет.

У діловому листуванні часто вживають конструкції з подвійним запереченням, які мають значення ствердження: 非...不; 无...不; 莫...非.

Службові слова. У текстах офіційно-ділового стилю зустрічаються всі службові, які прийшли з веньяню, найбільша частка припадає на прийменники. Вони можуть вводити в речення як обов'язкові елементи так і другорядні. Прийменник 以 може вводити другорядний елемент, що вказує на причину дії, умови, мету, тобто це додаток, який в українській мові супроводжується прийменником "з" і вказує на предмет, що має суб'єкт в момент виконання дії або на ознаку суб'єкта: 投资者以其实力可以确定投资规模。Tóuzī zhě yǐ qí shí lì kě yǐ què dìng tóuzī guīmó. – Інвестор відповідно до своїх реальних можливостей може визначити розмір капіталовкладень. 以 може виступати як прийменник 用 yòng воно може також вводити обставину причини, виступати у функції сполучника. Досить поширеними в сучасній китайській мові є конструкції, побудовані за нормами давньокитайського мови, в яких 以 поєднує два дієслова. Слово 以 використовується також у функції прийменника в конструкції при присудок-дієслово подвійного додатку, де воно розташовується між першим додатком і другим [30, с.123] .

У сучасній мові другий додаток (інструментальний) зазвичай ставиться перед присудком, тоді як у веньяні обидва доповнення ставилися після присудка. 以 – стоїть на початку підрядного речення мети після головного речення. В сучасній китайській мові за значенням прирівнюється до 以便, перекладається – для, з метою. Наприклад:

乙方按甲方规定完成工作任务的，甲方必须以法定货币形式按时足额将工资报酬支付给乙方本人，每月至少支付一次，也可委托银行发放 – yǐfāng àn jiǎ fāng guīdìng wánchéng gōngzuò rènwù de, jiǎ fāng bìxū yǐ fǎdìng huòbì xíngshì ànshí zú é jiāng gōngzī bàochóu zhīfù gěi yǐfāng běnrén, měi yuè zhìshǎo zhīfù yīcì, yě kě wěituō yínháng fāfàng. *Якщо Сторона Б виконує свої завдання відповідно до положень Сторони А, Сторона А виплачує кошти для Сторони Б повністю та вчасно у формі легальної валюти, принаймні, один раз на місяць, або доручає банку видати її [34, с.79].*

- 于 – прийменник, який в сучасній китайській мові прирівнюється до прийменника 在. Наприклад: 商品应于售方收到所有付款单据之日起, 14 天内提供 Shāngpǐn yīng yú shòu fāng shōu dào suǒyǒu fùkuǎn dānjù zhī rì qǐ, 14 tiānnèi tígōng – Товар має бути доставлений протягом 14 днів з дня отримання продавцем всіх квитанцій про оплату 于 yú – прийменник; вказує на місце, особу, час: 经过大家的努力, 困难的局面终于让位于顺利的局面. jīng guo dàjiā de nǔlì, kùnnán de júmiàn zhōngyú ràng wèi yú shùnlì de júmiàn. – У результаті колективних зусиль ситуація змінилася в кращу сторону.

- 乏 fá – прийменник, що вводить додаток «кого», «що» до дієслова: 乏 信用证付款, 哄们要向银行支付3%的货款. 这会降低我们在这笔交易中的利润. fá xìnyòng zhèng fùkuǎn, hōngmen yào xiàng yínháng zhīfù 3% de huòkuǎn. Zhè huì jiàngdī wǒmen zài zhè bǐ jiāoyì zhōng de lìrùn – При оплаті через акредитив ми повинні сплатити банку 3% від вартості товару, що може знизити наш прибуток за цією угодою [35, с.321].

Службове слово 之 у веньяні вживалося в таких значеннях:

- дієслова йти до..., можемо порівняти з сучасним 去; 到
- займенника 3-ї особи 它, 他;
- атрибутивних морфеми 的.

У сучасному офіційно-діловому тексті 之 зберігає ці функції в реченні. Проте частіше всього зустрічається в конструкціях з дієсловом місця, руху та знаходиться

перед післяйменника, який завершує додаток зі значенням місця: 社会成员是根据自己的意志来制订法律并把自己置于法律的约束之下. – Член суспільства встановлює закони, ґрунтуючись на власній волі та розміщується під контроль закону. 之 також може вживатися разом з числівниками: 之一 – один, один з.

Службове слово 所 виконує наступні функції:

- знаменного слова - іменника 处, 地方 "місце":

各得其所 — Кожен отримав те місце, на яке розраховував.

- службового слова для вираження пасиву, аналогічне 被:

所 вживається в подвійному запереченні в функції узагальнюючого слова,

У поєднанні з прийменником 以 所 позначає причину та вживається в реченнях причинно-наслідкового характеру.

Службове слово 者 заміщує особу, яка виконує дію, а отже таким чином виконує функцію субстантиватора: 小生产者 – дрібні виробники.

Службове слово 其 в сучасному тексті функціонує як присвійний займенник, який відповідає займенникам зі значенням його, її, їхній. Також може виступати в якості прислівника 其中 – серед них, з них.

Службове слово 而 як і в давньокитайській мові виконує дві функції: єднального, або протиставного сполучника і показника головного присудка в кінці речення. Слово або вираз, що стоїть в кінці речення або після 而 є присудком. 而 також може знаходитись перед присудком означувально-підрядного речення.

Службове слово 则 в офіційно-діловому стилі сучасної китайської мови виконує роль сполучника, в головній частині складного речення або частки, яка підкреслює підмет і протиставляє його підмету іншого речення.

- 自 – прийменник відповідає 从 в сучасній китайській мові. Як і 从 вживається як в просторовому, так і в часовому значеннях. У просторовому значенні прийменниковий зворот з 自, як правило, вживається перед відповідним дієсловом. 售

方保证自收到商品明细表之日期20天内开立信用证. Shòu fāng bǎozhèng zì shōu dào shāngpǐn míngxì biǎo zhī rìqí 20 tiānnèi kāi lì xìnyòng zhèng. *Покупець гарантує відкриття акредитива протягом 20 днів з моменту отримання специфікації на товар. У тимчасовому значенні 自 вживається тільки в перед дієсловом, керує іменниками, дієсловами та підрядними реченнями.*

- 与 – сполучник, який відповідає 和, 跟, 同 в сучасній китайській мові і має значення з, та, і. Наприклад: 公文的阅批与分转 gōngwén de yuè pī yǔ fēn zhuǎn – *ознайомлення та передача офіційного документу.*

- 由 – має декілька значень, перше – вказує на суб'єкт дії та перекладається шляхом пасиву, друге – відповідає сучасному 从 але на відмінну від нього, частіше вживається в письмовому стилі, ніж в усному. Наприклад – 乙方因工负伤或患职业病, 治疗期间工资照发, 所需医疗费用由甲方支付 Yǐfāng yīn gōng fùshāng huò huàn zhí bìng, zhìliáo qíjiān gōngzī zhàofā, suǒ xū yīliáo fèiyòng yóu jiǎ fāng zhīfù – *Якщо Сторона Б травмована або страждає від роботи, зарплата виплачується протягом періоду лікування, а необхідні медичні витрати сплачує Сторона А.*

- 及 – вживається у вигляді сполучника зі значенням і, та. Наприклад: 根据《中华人民共和国劳动法》和《中华人民共和国私营企业暂行条例》及有关劳动法规, 甲乙双方在平等自愿、协商一致的基础上签订本合同 – Gēnjù “zhōnghuá rénmín gònghéguó láodòng fǎ” hé “zhōnghuá rénmín gònghéguó sīyíng qǐyè zhàn xíng tiáoli” jí yǒuguān láodòng fǎguī, jiǎyǐ shuāngfāng zài píngděng zìyuàn, xiéshāng yīzhì de jīchǔ shàng qiāndìng běn hétóng – *Відповідно до “Закону про працю КНР” та “Тимчасового регламенту приватного сектору КНР” та відповідних трудових норм, обидві сторони підписують цей договір на основі рівності, добровільності та консенсусу [44, с.85-86].*

- 均 jūn – узагальнююче слово перед присудком «все», «весь» (відповідає сучасному 都): 所有国家均派代表出席了会议. – suǒyǒu guójiā jūn pài dàibiǎo chūxíle huìyì – *На нараді були присутні майже всі країни.*

已 yǐ – прислівник, показник досконалості дії «вже».

将 – показник майбутнього часу або наміри субєкта виконати дію: 我方声明在正常化以后将再次提出这个问题. Wǒ fāng shēngmíng zài zhèngcháng huà yǐhòu jiāng zàicì tíchū zhège wèntí – *Ми наголосили, що ми маємо намір після встановлення відносин знову висунути це питання.*

Заперечні частки. В сучасному китайському офіційно-діловому тексті зустрічаються такі заперечні частки, що прийшли з веньяню: 无, 非, 未, 否, 莫.

无 за своїм значенням відповідає заперечній формі дієслова 有, тобто 没有: 无明显的区别 – без чітких відмінностей.

Заперечення 非 функціонує в реченні з двома запереченнями і виражає ствердження, а також в складних юридичних та економічних термінах: 非国有企业 – недержавне підприємство, 非法活动 – незаконна діяльність, 非国有经济 – недержавна економіка 非公有制 – несупільна власність.

Заперечна частка 未 має значення ще ні, вказує на минулий час дії, вираженої присудком. 工业化对农业的可持续发展尚未产生现在威胁. – gōng yè huà duì nóng yè de kě dài xù fā zhǎn shàng wèi chǎn shēng xiàn zài wēi xié – Індустріалізація ще не завдала реальної загрози для послідовного розвитку сільського господарства.

Заперечення 否 функціонує в словосполученнях 能否 – може чи ні 是否 – являється або ні, насправді чи ні, 否则 – в іншому випадку.

Заперечна частка 莫 – ніхто з... не, нічого з ...не, ніякий з...не, немає такого, який би...

Займенник 凡 – кожен, всякий, будь-який: 凡我们计划不到的, 自由市场就可以钻空子. fán wǒ men jì huà bù dào de, zì yóu shì chǎng jiù kě yǐ zuān kōng zi – В будь-яке місце, до якого не дійшов наш план, зможе проникнути вільний ринок.

Модальний прикметник 宜 – такий, як треба, як слід, відповідний. Може виступати як присудок керуючий додатком з прийменником 于 і вказує на

відношення потреби в чомусь або як означення зі значенням потрібно, слід: 经营者所持有的股权不宜超过职工待股的总和 jīng yíng zhě suǒ dài yǒu de gǔ quán bù yí chāo guò zhí gōng dài gǔ de zǒng hé – Акції, які тримають керівники, не повинні перевищувати сумму акцій робітників та службовців.

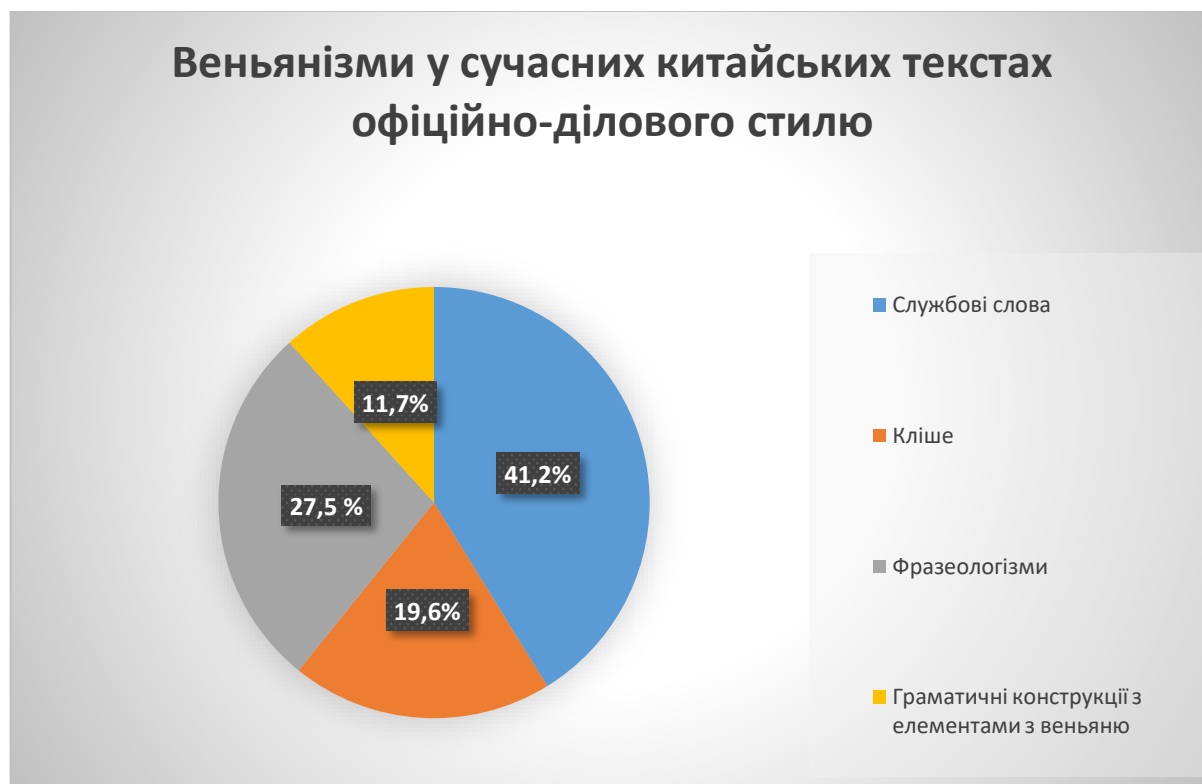
Як прикметник 宜 може виконувати роль другого додатку з дієсловом 为 – вважати: 对于一般的股份合作企业, 其组织机构以设立职工股东会经理临事会为宜. – Стосовно звичайних акціонерних кооперативних підприємств, то їх організаційні структури передбачують затвердження засідання акціонерів – робітників та службовців, призначення директора, затвердження контролюючого комітету.

Прийменник 就 в офіційно-ділових текстах сучасної китайської мови за своїм значенням та функціями прирівнюється до сучасних прийменників 对, 对于, 关于.

Словосполучення 如何 витіснило словосполучення 何如, що вживалося раніше. В давньокитайській мові питальний займенник не міг вживатися тільки перед дієсловом або прийменником, проте внаслідок недотримання цього правила і замість 何如 почали вживати 如何: 如何实现自己养活自己目标? – Як здійснити ціль самозабезпечення продовольством?

Також проаналізувавши тексти офіційно-ділового стилю ми простежили, що веньянізми в текстах частіше всього виражені в таких 4 аспектах: службові слова, кліше та штампи, фразеологізми, граматичні конструкції. На основі опрацьованих сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю, які подані як матеріал нашого дослідження, ми провели підрахунок елементів веньяню в цих текстах і виявили, що їх кількість становить: службові слова – 21, кліше, кліше та мовні штампи – 10, фразеологізми – 14, граматичні конструкції – 6. Всього у досліджуваних нами текстах зустрічається 51 елемент веньяню. Розглядаємо загальну кількість веньянізмів в текстах (51) як 100%. Таким чином, якщо 51 елемент це 100%, то 21 службове слово – x%, за елементарною формулою підрахунку відсоткової частки отримуємо, що службові слова становлять 41,2 % ($21 \times 100 \div 51 \approx 41,2$). Виконуємо підрахунки за таким ж методом з кожним з елементів даної діаграми. В результаті отримуємо: кліше

становить 19,6%, фразеологізми – 27, 5%, граматичні конструкції – 11,7%. Отримані результати подаємо у вигляді діаграми.

Висновки до розділу 3.

Лексика веньяню в офіційно-діловому стилі виражена односкладними словами, словосполучення, фразеологізмами. Для офіційно-ділового стилю особливо характерні шаблон у використанні стилістично маркованих мовних одиниць, традиційність мовного оформлення. Іншими особливостями офіційно-ділового стилю (крім стандартизації) є точність, імперативність, об'єктивність і документальність, конкретність, офіційність. Веньянь – не можна назвати мертвою мовою, процес її функціонування все ще триває, вона постійно зазнає змін, які часто пов'язують з вживанням службових слів. В текстах офіційно-ділового стилю зустрічаються всі службові, які прийшли з веньяню, найбільша частка припадає на прийменники. Вони можуть вводити в речення як обов'язкові елементи так і другорядні. Елементи веньяню, та окремі фрази (веньянізми) можна віднести до так званого "сучасного веньяню", тобто такого, що досі вживається в текстах сучасної китайської мови.

Граматичні особливості вживання веньянізму зосереджені в основному у використанні службових слів. Проте, це не єдина категорія в якій виражені елементи веньяню в текстах офіційно-ділового стилю. Граматичні особливості вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю полягають в тому, що притаманна офіційно-діловому стилю точність та лаконічність досягається за допомогою граматичних конструкцій запозичених з веньяню, а також службових слів, таких як заперечні частки, сполучники, прийменники, які за своєю будовою є односкладовими. Виокремили наступні різновиди вираження веньянізмів в сучасних китайських текстах офіційно-ділового стилю: граматичні конструкції, службові слова, займенники, словосполучення. Розглянувши всі значення проаналізованих слів, конструкцій дійшли висновку, що значення лексичних одиниць впливає на їх синтаксичну функцію у реченні, що підтверджує взаємопов'язаність лексичних граматичних особливостей веньянізмів у текстах офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови.

Отже, граматичні особливості вживання веньянізмів у текстах офіційно-ділового стилю полягають у тому, що притаманна офіційно-діловому стилю точність та лаконічність досягається за допомогою граматичних конструкцій запозичених з веньяню а також службових слів, таких як заперечні частки, сполучники, прийменники, які за своєю будовою є односкладовими

ВИСНОВКИ

Було проведено критичний аналіз праць зарубіжних та відчизняних вчених в області мовознавства дійшли висновку, що питанням досліджень в стилістиці китайської мови почали приділяти увагу лише на початку 20 століття. З досліджень учених-лінгвістів випливає формулювання терміну "функціональний стиль", який пов'язаний з реалізацією функцій мови в залежності від комунікативної мети та галузі спілкування. Функціональні стилі мови являють собою стійкі різновиди мови, що відрізняються один від одного в залежності від середовища та завдання комунікації.

Схарактеризовано вивчення стилістики та функціональних стилів китайської в китайському мовознавстві зробили висновок, що офіційно-діловий стиль китайської мови входить в групу письмово-книжкових стилів, що визначає його, як той що має на меті надати інформацію, встановити звязки в сфері ділової комунікації. Офіційно-діловому стилю властиві структурність викладу, точність і чіткість формулювань. Офіційно-ділових стиль має свою історію розвитку в китайському мовознавстві, він зазнає значних змін, проте деякі елементи в ньому залишаються незмінними. Одними з таких є веньянізми.

Уточнили поняття "веньянь" в китайській мові та переконалися, що веньянь це давня літературна китайська мова, яка все ще функціонує в деяких напрямках мови. Веньянь продовжує впливати на сучасну китайську мову і до цього часу, але витoki дослідження веньяню сягають декількох століть. Вивчення давньокитайської літературної мови – веньяню зосереджено на основі дослідження матеріалі творів давньокитайської літератури. Спочатку дослідження проводилися тільки в фонетиці, а вже згодом і в граматиці, яка тісно переплітається зі стилістикою. Веньянізми вживаються в текстах художнього, публіцистичного та офіційно-ділового стилях. Однією з головних причин вживання веньянізмів у текстах офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови є точність та лаконічність, що є головними ознаками офіційно-ділового стилю китайської мови.

Розглянувши веньянізми в аспекті офіційно-діловому стилі сучасної китайської мови, дійшли висновку, що тексти офіційно-ділового стилю мають прямий зв'язок з

мовою веньянь, адже їм обом притаманні точність, лаконічність, стислість передачі інформації. Спостереження показують, що веньянь має безпосередній вплив на сучасну китайську мову. Щоб відрізнити вплив окремих елементів веньянь на сучасну китайську мову було створено ряд спеціальних критеріїв. Широке вживання веньянізмів в діловому мовленні пояснюється тим, що давньокитайська мова лаконічна і в той же час змістовна, саме тому стало загальноприйнятим використовувати сталі вирази з веньяню в офіційно-ділоому мовленні.

Веньянізми в сучасній китайській мові виражаються в різних формах: у вигляді службових слів, фразеологізмів, кліше. До веньянізмів можна віднести також слова, що позначають вже зниклі реалії, тобто архаїзми, які вживаються в сучасній китайській мові, але з певним стилістичним забарвленням. Переклад таких слів повинен супроводжуватися невеликим коментарем без якого сенс речення буде незрозумілим. Службові слова веньянь, як правило, багатозначні, хоча серед службових слів веньянь, часто використовуваних в сучасній мові, невелике число становлять службові морфеми, що мають тільки одне значення.

Під час дослідження лексико-граматичних особливостей вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю варто враховувати використання відповідних методів дослідження. В нашому дослідженні приділили особливу увагу використанню спеціальних лінгвістичних методів, таких як: стилістичний, функціональний, контекстуальний, кількісний, метод суцільної вибірки. Кожен з цих методів допоміг охарактеризувати функціональні засади веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю. Більшість слів, звлежно від контексту можуть виступати різними частинами мови. Використання опори на контекстуальне середовище, що є однією з головних причин використання меншої кількості займенників, ніж в сучасній українській мові. В деяких реченнях підмет відсутній взагалі. Відсутність розділових знаків і реченні також є ознакою, що притаманна даї нато китайській літературній мові – веньянь. В словах часто спостерігається відсутність афіксації.

Лексика веньяню в офіційно - діловому стилі виражена односкладними словами, словосполучення, фразеологізмами. Для офіційно-ділового стилю особливо характерні шаблон у використанні стилістично маркованих мовних одиниць,

традиційність мовного оформлення. Іншими особливостями офіційно-ділового стилю (крім стандартизації) є точність, імперативність, об'єктивність і документальність, конкретність, офіційність. Веньянь – не можна назвати мертвою мовою, процес її функціонування все ще триває, вона постійно зазнає змін, які часто пов'язують з вживанням службових слів. В текстах офіційно-ділового стилю зустрічаються всі службові, які прийшли з веньяню, найбільша частка припадає на прийменники. Вони можуть вводити в речення як обов'язкові елементи так і другорядні. Елементи веньяню, та окремі фрази (веньянізми) можна віднести до так званого "сучасного веньяню", тобто такого, що досі вживається в текстах сучасної китайської мови. Функціонування лексичних одиниць веньяню пояснюється тим, що не дивлячись на зміни в мовному складі сучасної китайської мови, вони змогли асимілюватися в новому мовному середовищі.

Грамматичні особливості вживання веньянізму зосередженні в основному у використанні службових слів. Проте, це не єдина категорія в якій виражені елементи веньяню в текстах офіційно-ділового стилю. Грамматичні особливості вживання веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю полягають в тому, що притаманна офіційно-діловому стилю точність та лаконічність досягається за допомогою граматичних конструкцій запозичених з веньяню а також службових слів, таких як заперечні частки, сполучники, прийменники, які за своєю будовою є односкладовими. Виокремили наступні різновиди вираження веньянізмів в текстах офіційно-ділового стилю: граматичні конструкції, службові слова, займенники, словосполучення. Розглянувши всі значення проаналізованих слів, конструкцій дійшли висновку що значення лексичних одиниць впливає на їх синтаксичну функцію у реченні, що підтверджує взаємопов'язаність лексичних і граматичних особливостей вживання веньянізмів у текстах офіційно-ділового стилю сучасної китайської мови.

简评

在中国语言学者的著作中，现代汉语，尤其是官方商务文本中的古代汉语元素的功能性问题尚未得到充分探讨。本文的目的是研究和分析在中国官方商务文本中威尼斯式用法的词汇语法特征。获得的结果的实际意义在于可以应用科学的规定，理论原理和我们对威尼斯式在公务商务风格文本中使用的词汇语法特征的研究结论：在中国风格教学的理论和实践中；在中文翻译理论与实践。研究成果可用于以下学科的教学：“汉语史”，“汉语词汇学”，“官方商务文本的中文翻译”。所开发的实用材料可用于出版汉语词汇学，语法和文体学的手册。硕士论文的结构和数量。该工作包括引言，三章，每章的结论，一般性结论。引言证实了主题的选择，揭示了主题的相关性，定义了研究的目的，任务，目的和对象，描述了研究方法的重要性，揭示了研究的科学新颖性。通过批判分析的方法检查了语言学领域的许多科学研究，并选择了有关我们问题的实际数据。我们使用文体方法来确定编制正式商业文本的功能。功能方法的使用有助于研究正式商务文本的语言，作为表达此类文本任务的系统。定量分析的方法使人们有可能得出关于威尼斯人主义在当代中国官方商务文本中使用量的结论。连续抽样方法用于从官方业务文档中搜索事实材料和示例。

第一部分致力于分析现代汉语中关于公务风格和威尼斯人主义研究的一般理论基础，介绍公务的主要特征并描述文阳的概念。

第二章专门研究现代汉语官商风格文本中的威尼斯主义，阐述了威尼斯人主义与官商风格文本之间的联系，并阐述了我们的研究方法。

第三部分致力于在正式商务文本中突出并制定使用威尼斯式的主要词汇和语法特征。最后，总结了在商务用语中使用威尼斯式的词汇语法特征的研究结果，并指出了在乌克兰汉语中对该问题进行进一步研究的前景。

关键词：文言，文言词，修辞学，语言学，公文语体，合同，协议书，特性，词汇，语法，文字，使用。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. Москва: Наука, 2012. 374 с.
2. Арутюнова Н.Д. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва, 1990. 136-137 с.
3. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва: Издательство иностранной литературы, 1955. 416 с.
4. Бархударов А.С. Язык и перевод. Москва: Междунар. отношения, 1975. — 240 с.
5. Бархударов А.С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. М.: ЛКИ, 2013.
6. Богданов В.В. Текст и текстовое общение. СПб., 1993. 35 с.
7. Бодуэн де Куртенэ И. А. Избранные труды по общему языкознанию. Москва: АН СССР. 391 с.
8. Большой китайско-русский словарь [Электронный ресурс]: [Веб-сайт]. — Режим доступа : <http://bkrs.info/>
9. Булыгина Т. В. Грамматические и семантические категории и их связи / Москва: Наука, 1980. 320 – 355 с.
10. Булыгина Т. В. Грамматические и семантические категории и их связи. Москва: Наука, 1980. 320 – 355 с.
11. Ван Дейк Т.А. Язык. Познание. Коммуникация / ред. В.И. Герасимова. Москва, 1989.
12. Ван Ляо-И. Основы китайской грамматики. Москва: Издательство
13. Васильева М. А. Официально-деловой стиль китайского языка. Санкт-Петербург: Каро, 2008. 128 с.
14. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове. 7-е изд. Москва: Русский язык, 2001. 720 с.
15. Вихованець І. Р. Таїна слова. Київ: Радянська школа, 1990. 267 с.

16. Вихованець І. Р. У світі граматики. Київ: Радянська школа, 1987. 198 с.
17. Войцехович И. В., Кондрашевский А. Ф. Общественно-политический перевод. Москва: Муравей, 2002. 528 с.
18. Войцехович, И.В. Практическая фразеология современного китайского языка. Москва: Восток – Запад, 2007. 509 с.
19. Гаспаров Б.М. Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования. Москва, 1996. 67 с.
20. Горелов В. И. Теоретическая грамматика китайского языка. Москва: Просвещение, 1989. 318 с.
21. Горелов В.И. Лексикология китайского языка. Москва: Просвещение, 1984. 278 с.
22. Горелов В.И. Стилистика современного китайского языка. Москва, 1979. 295 с.
23. Готлиб О.М. Коммерческое письмо. Москва, 2006. 126 с.
24. Гудков, Д. Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. Москва: Гнозис, 2003. 21 с.
25. Гумбольдт В. ф. Язык и философия культуры. Москва: Прогрес, 1985. 451 с.
26. Данеш Фр., Вахек Й. Пражские исследования в области структурной грамматики на современном этапе. Москва, 1987. 128 с.
27. Дашевская Г. Я. Китайский язык для делового общения. Москва, 2000. 150 с.
28. Дашевская Г.Я., Кондрашевский А.Ф. Китайский язык для делового общения. Москва: Восточная книга, 2011. 186 с.
29. Демин Ю.М. Деловая переписка. Москва: Бератор-Пресс, 2003. 352 с.
30. Драгунов А. А. Грамматическая система современного китайского разговорного языка. Ленинград: Изд. ЛГУ, 1962. 270 с.
31. Драгунов А. А. Исследования по грамматике китайского языка. Москва: Издательство: АН СССР, 1952. 230 с.

32. Дудик П. С. Из синтаксису простого речення: Навч. посібн. Вінниця, 1999. 143 с.
33. Дудик П. С. Просте ускладнене речення: Навч. посібн. Вінниця, 2002. 138 с.
34. Жилина О.А. Деловой документ. Специфика языка, стиля и структуры текста: Учебное пособие. Москва: Билингва, 1999. 124 с.
35. Зарецкая Е.Н. Деловое общение: Москва: Дело, 2002. 720 с.
36. Зарицький М. С. Стилїстика сучасної української мови. Київ: ВКСР, 2007. 198 с.
37. Звегинцев В.А. История языкознания XIX и XX веков в очерках и извлечениях. Москва: Просвещение, 1964. 466 с.
38. Зограф И. Т. Среднекитайский язык (становление и тенденции развития). Москва: Наука, 1979. 337 с.
39. Зограф И.Т. Вэньянъ и байхуа: взаимодействие двух форм изолирующего языка. Москва: Письменные памятники Востока, 2008. 5 с.
40. Иванов А. И., Поливанов Е. Д. Грамматика современного китайского языка. Москва: Едиториал УРСС, 2003. – 304 с.
41. Калинин О. И., Радус Л. А. Курс лекций по стилистике китайского языка: Учеб. пособие. Москва: Изд. дом ВКН, 2017. 344 с.
42. Карапетьянц А. М., Тань Аошуан. Учебник классического китайского
43. Кацнельсон С. Д. Общее и типологическое языкознание Москва: УРСС, 2009. 218 с.
44. Китайский язык для внешней торговли. (外贸汉语. –北京: 北京语言学院出版社, 一九九四. Ваймао Ханьюй). Пекин: Издательство Пекинского института языков, 1994. 424 с.
45. Китайско-русский словарь. Литературный энциклопедический словарь / ред. М. М. Кожевнікова. Москва: Вече, 2003. 1280 с.

46. Кожина М.М. Направления стилистики / Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М.Н. Кожиной. Москва: Флинта, 2003. 237 с.
47. Кожина М.М. Речеведение и функциональная стилистика: вопросы теории. Пермь: Перм. ун-т, 2002. 25 с.
48. Комиссаров В.Н. Лингвистика перевода. Москва: Международные отношения, 2000. 176 с.
49. Комиссаров В.Н. Слово о переводе. Москва: Международные отношения, 1999. 215 с.
50. Комиссаров В.Н. Теория перевода. Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
51. Кондрашов. Пражский лингвистический кружок. Сборник статей. Москва: Прогресс, 1967. 325 – 338 с.
52. Конрад Н. И. О национальной традиции в китайском языкознании Москва: Изд-во Академия Наук СССР, 1952. 18 – 27 с.
53. Конрад Н. И. О национальной традиции в китайском языкознании. Москва, 1952. 18-27 с.
54. Котов А. М. (Москва). Стилистический статус вэньянизмов в современ-
55. Кочергин И. В. Очерки лингводидактики китайского языка. М: Восток Запад, 2006. 190 с.
56. Курдюмов В. А. Курс китайского языка. Теоретическая грамматика. Москва: Цитадель-трейд; Лада, 2005. 576 с.
57. Курдюмов В.А. Истоки и современное состояние динамической концепции языка. Москва, 1999. 265с.
58. Курдюмов, В.А. Курс китайского языка. Теоретическая грамматика / А.В. Курдюмов. Москва: Цитадель –Трейд, 2005. 576 с.

59. Лагутина Т.М., Щуко Л.П. Деловое письмо. Санкт-Петербург: Герда, 2003. 37 – 39 с.
60. Лагутина Т.М., Щуко Л.П. Деловое письмо: Справочник. Санкт-Петербург: Издательский дом Герда, 2003. 352 с.
61. Латышев Л.К. Проблемы перевода. Москва, 1998. 346с.
62. Леонтович О.А. Концептуализация и категоризация мира средствами китайского языка. Нижний Новгород: ФГБОУ ВПО «НГЛУ», 2013. 47 – 59 с.
63. Ли Цзиньси, Лю Шижу. Еще раз об изучении грамматики – разграничение частей речи и проблема существительных. Москва Прогресс, 1989. 81 – 96 с .
64. Любимова Ю. С. Кваліфікація оцінної модальності в китайській мові. Україна і світ: діалог мов та культур: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 бер.-01 квіт. 2016 р. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2016. 203 – 205 с.
65. Люй Шу-сян. Очерк грамматики китайского языка. Слово и предложение. Москва: Изд-во восточной литературы, 1961. 266 с.
66. Мареш П. Дифференциация языка и стилевое построение чешских текстов / Актуальные проблемы стилистики. Прага, 2015. 65 – 70 с.
67. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. Москва: Высшая школа, 1998. 317 с.
68. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. Київ: Вища школа, 2003. 156 с.
69. Мацько Л. І. Стилїстика української мови. Київ: Вища школа, 2003. 62 с.
70. Молчанова Е.И. Сборник общественно-политических текстов на китайском языке (со словарем и комментариями). МГУ, 1976. 123 с.
71. Мурашев К. Г. Вступ до східної філології. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. 159 с.
72. Никитина Т.Н. Глаголы со значением «давать» и «брать» в современном и древнекитайском языке / Востоковедение. Филологические исследования. СПбГУ. 2002. Вып.22. 125 с.
73. Никитина Т.Н. Некоторые особенности древнекитайского текста // Востоковедение. Филологические исследования. СПбГУ. 2004. Вып.23. 128 с.

74. Никитина Т.Н. Функциональные подклассы глаголов в современном китайском языке (на материале публицистических текстов) / Языки и литература Дальнего Востока и Юго-Восточной Азии.-СПб. 1994. 78 с.
75. Ошанин И. М. Большой китайско-русский словарь. Т. 4. – Москва: Наука, 1984. – 1062 с.
76. Петракевич С.В. Особенности перевода текстов официально-делового стиля китайского языка на материале контрактов. Москва, 2016. 75 с.
77. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ: Наукова думка, 1976. 209 с.
78. Пиляева В.В. Образцы договоров и структурные слова для их составления. Москва: ИНФРА-М, 2002. 237 с.
79. Поливанов Е.Д. Статьи по общему языкознанию Москва: Наука, 1968. — 376 с.
80. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике. Москва: Учпедгиз, 1958. 536 с.
81. Практическая стилистика современного китайского языка. Ни Супин, Дин Сухун. Тяньцзинь: Нанькай дасюэ чубаньшэ, 2014. 234 с.
82. Прокофьева Т.И. Справочник китаиста. Начальный уровень. Москва: АСТ: Восток – Запад, 2007. 221 с.
83. Прядохин М. Г., Прядохина Л.И. Краткий словарь трудностей китайского языка. Москва: Муравей, 2002. 464 с.
84. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. —
85. Сапожникова О.С. Современное состояние стилистики: интер- и трансдисциплинарные тенденции. Москва, 2008. 43-50 с.
86. Семенас, А.Л. Лексика китайского языка. Москва: Восток-Запад, 2005. 310 с.
87. Солнцев В. М. Типологические свойства изолирующих языков (на материале китайского и вьетнамского языков). Проблемы морфологии, фонетики и фонологии. Москва: Наука, 1970. 15 – 67 с.
88. Сучасний нормативний словник китайської мови / ред.: Люй Шусян,
89. Ткачева Л. Б. Основные закономерности английской терминологии. Томск, 1987. 200 с.

90. Торчакова Н.В. Словообразовательные модели заимствований в современном китайском языке. Вестник КемГУ, 2013.
91. Тошович Б. Стилистика – антистилистика – контрстилистика – неостилистика. Стилистика сегодня и завтра. Москва, 2014. 282 с.
92. Федоров А.В. Основы общей теории перевода. Москва: Высшая школа, 1983. 238 с.
93. Федощенко Н. С. Особенности перевода экономических терминов в китайском языке / Молодой ученый, 2016. – №18. 511-513 с.
94. Финансово-кредитный энциклопедический словарь. Москва: Финансы и статистика. Под общ. ред. А.Г. Грязновой. 2002. 459 с.
95. Фролова О.П. Словообразование в терминологической лексике современного китайского языка. Новосибирск: Наука, 1981. 156 с.
96. Хазагерев Г.Г. Две возможности дискурсивной стилистики. Дискурс и стиль: теоретические и прикладные аспекты / Ред. Г.Я. Солганика, Н.И. Клушиной, Н.В. Смирновой. Москва: ФЛИНТА: Наука, 2014. 116 – 127 с.
97. Хаматова А. А. Словообразование современного китайского языка. Москва: ИД Муравей, 2003. 234 с.
98. Холодович А.А. Типология пассивных конструкций: диатезы и залогии. Ленинград: Наука, 1974. 384 с.
99. Чабаненко В. А. Основи мовної експресії. Київ: Вища школа, 2004. 15 с.
100. Чернявская В.Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 248 с.
101. Чернявская В.Е. Дискурс. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М.Н. Кожинной. Москва, 2003. 53-55 с.
102. Чернявская В.Е. От анализа текста к анализу дискурса: немецкая школа дискурсивного анализа. Москва: Филол. науки, 2003б. 68-76 с.
103. Чжу Цзимин, Ли Гуан'ю. Внешнеторговые документы: контракты, переписка. Пекин: Издательство Знание, 2012. 293 с.

104. Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 1988.
105. Шевченко О. М. Основи ділової комунікації. Китайська мова (вищий рівень). Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 120 с.
106. Щичко В. Ф. Китайский язык. Практика перевода. Дипломатия. Москва: Восток–Запад, 2008. 158 с.
107. Щичко В. Ф. Китайский язык: теория и практика перевода. Москва: Восток – Запад, 2004. 224 с.
108. Якобсон Р. О. Принципы типологического анализа языков различного языка. Москва: Едиториал, 2003. 304 с.
109. Яхонтов С. Е. История языкознания в Китае (XI — XIX вв.). Ленинград: Наука, 1981. 224 – 248 с.
110. Яхонтов С.Е. Древнекитайский язык. Москва: Наука, 1965. 115 с.
111. Яхонтов С.Е. История языкознания в Китае (I тыс. до. н. э. – I тыс.н. э.) Ленинград: Наука, 1980. 97 – 125 с.
112. 吕叔湘. 现代汉语八百词: 增订_A /吕叔湘. — 北京: 商务印书馆, 2016. 760
113. 王力. 文集. 第二卷. 中国现代语法 / 王力. — 山东教育出版社, 1986. 568 页.
114. 王力. 王力文集. 第一卷. 中国语法理论 / 王力. — 山东: 山东教育出, 1984. 543 页.
115. 王力. 王力文集. 第十六卷. 语言理论. 中国语言学. 古汉语概论. 语法理页. 汉俄分类词汇手册. 北京, 2011. 345页.
116. 经贸中级汉语口语上册. 北京, 2007. 128页.
117. 论. 古汉语语法. 现代汉语语法 / 王力. — 山东: 山东教育出版社, 1990. – 553 页.
118. 司马迁。史记。—上海: 中华书局, 2008。—3356 页。
119. 张培华, 李德明。幽默 中西文化交流与社会进步 – 为纪念林语堂先生诞辰 100 // 山西大学学报 (哲学社会科学版), 1996。—第140 页。

120. 方传余。言语幽默语用策略研究。—北京: 北京师范大学出版社, 2010。— 212 页。
121. 王决, 汪景寿, 藤田香。中国相声史。北京: 北京燕山出版社, 1995。— 356 页。